

§ 1 Särskild debatt om en ny bankläcka, skatteflykt och penningtvätt

*Särskild debatt om
en ny bankläcka,
skatteflykt och
penningtvätt*

Anf. 1 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Ännu en gång har hemliga dokument om penningtvätt och skatteflykt läckts. Den här gången är det från den amerikanska finanspolisen, som har avslöjat misstänkta betalningar världen över där tusentals miljarder kopplade till penningtvätt slussats internationellt och även genom svenska storbanker.

Anledningen till att Vänsterpartiet har väckt debatten är att detta är tydliga återkommande inslag i svenska storbanker. Vad vi behöver är en politik som omfördelar och utjämnar de ekonomiska skillnaderna. Då kan vi inte ha en ekonomisk elit som plundrar välfärden och vårt gemensamma. Här måste politiken rätta till finansbranschens systemfel, och det är här vi kräver svar från regeringen – inte minst om de politiska åtgärderna.

Anf. 2 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Vänsterpartiet för tillfället att diskutera dessa viktiga frågor. Arbetet mot penningtvätt och skatteflykt är avgörande och något som regeringen tar på största allvar. Då är det utmärkt att vi också får en chans att diskutera frågorna i riksdagen. Dessa frågor är svåra och komplexa, och de spänner över nationsgränserna. Det finns inte något som kan möta de utmaningarna ensamt, utan här krävs ett stort mått av samarbete.

De händelser som rapporterats av medierna de senaste åren har tydligt visat, för den som eventuellt tvivlade på det innan, att penningtvätt är ett problem som också angår Sverige och svenska banker. Det som det nu har rapporterats om visar att banker och andra företag måste fortsätta att vara vaksamma på riskerna att utnyttjas för penningtvätt.

Låt mig först kommentera den läcka som har föranlett denna debatt. Enligt penningtvätsregelverket måste banker och andra företag rapportera misstänkt penningtvätt till ansvariga myndigheter. Att bankerna följer regelverket och faktiskt rapporterar in misstänkta transaktioner är helt centralt för att systemet ska fungera. Utan det skulle brottsbekämpande myndigheter ha betydligt sämre förutsättningar att upptäcka misstänkta betalningsflöden och brottsupplägg. Den läcka som har föranlett debatten visar ett exempel på en sådan rapportering som har gjorts till den amerikanska finansunderrättelseenheten.

Med detta sagt har jag ingen information om de konkreta transaktioner och misstankar som förekommer i rapporteringen. Det är en fråga framför allt för brottsutredande myndigheter. Ansvariga myndigheter i Sverige tar misstankar om penningtvätt på allra största allvar och vidtar också lämpliga åtgärder när det är möjligt.

När det kommer till regeringens arbete i detta sammanhang har vi anledning att se tillbaka på några mycket intensiva år. Regeringen har under de senaste åren kraftsamlat på området. År 2017 fick Sverige en ny lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Det var inte så länge sedan, men under de tre år som har gått sedan dess har regeringen hunnit skärpa regelverket i flera avseenden. Bara mellan maj 2019 och maj 2020 lade regeringen fem olika propositioner på riksdagens bord för att ytterligare förstärka arbetet mot penningtvätt. De har alla antagits och nu blivit lag.

För att förhindra skatteflykt har vi också infört en skyldighet för banker och andra finansiella institut att identifiera utländska kontohavare bland sina kunder och att lämna uppgifter om dem och deras tillgångar till Skatteverket.

De myndigheter som har till uppgift att bekämpa penningtvätt och skatteflykt har nu också fått ökade resurser; bland annat föreslås i årets budgetproposition att Finansinspektionen ska få 10 miljoner kronor för att arbeta mot just penningtvätt. Totalt har Finansinspektionen sedan 2014, när jag tillträdde, fått ökade anslag med nästan 60 procent, eller 232 miljoner kronor. En betydande del av de pengarna har gått till just arbetet med att motverka penningtvätt. Bland annat har penningtvättsavdelningen vuxit markant från cirka 6 personer när jag tillträdde 2014 till ungefär 20 personer i dag.

Detta innebär inte att saker inte kan bli bättre, i synnerhet eftersom de som vill tvätta pengar ständigt också kommer med nya sätt att ta sig runt regelverket. Mot den bakgrunden, och det tillkännagivande som samtliga partier i Sveriges riksdag ställer sig bakom, har regeringen tillsatt en utredning för att se över delar av penningtvättsregelverket. Där ingår bland annat att analysera förutsättningarna för bättre informationsdelning mellan banker och myndigheter.

Vi väntar oss också förslag om fortsatta reformer inom EU från kommissionen efter årsskiftet. Så sent som i går skedde en överläggning med finansutskottet om den troliga inriktningen på kommande förslag. Jag och regeringen fortsätter att bevaka detta viktiga område. Att reformtakten har varit hög de senaste åren innebär inte att vi nu kan slå oss till ro, utan regelverket måste också rustas för att klara av de utmaningar som framtiden för med sig.

Herr talman! Brott ska inte löna sig. Ett starkt system för förebyggande och bekämpning av penningtvätt är en nyckel för att vi ska ha ett hållbart finanssystem.

Anf. 3 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Jag vill tacka för den särskilda debatten, och jag vill inledningsvis göra några principiella nedslag.

Penningtvätt och skatteflykt är två mycket allvarliga brott. Penningtvätt är ett brott som ofta begås för att dölja annan kriminell verksamhet. Inte sällan är det pengar som kommer från olaglig handel eller korruption,

som delas upp och placeras i olika verksamheter eller fastigheter som där-
efter säljs. Sedan delas pengarna upp igen och tillåts plötsligt placeras på
någon bank och tvättas.

Penningtvätt är nära kopplat till skattebrott och illegala marknader, till
exploatering av människor, till verksamheter som skadar vår ekonomi,
som undergräver vårt välfärdssystem och som fräter på tilliten i samhället.
Skatteflykt och penningtvätt är länkar i en kriminell kedja, där pengarna
kan ha sitt ursprung i brott på gatunivå, i gängkriminalitet och i organise-
rad brottslighet. Likaså är det knutet till en ekonomisk elit som utnyttjar
människor och samhälle, tänjer på och rundar systemet för att berika sig
själva.

Att bekämpa skatteflykt och penningtvätt är en viktig del i att bekämpa
brottsligheten i stort. Det hänger ihop.

Arbetet mot penningtvätt är mycket viktigt. Vårt samhälle bärs upp av
alla vanliga, hederliga människor som jobbar, pluggar, stretar och lever på
sina väl förtjänta löner eller upparbetade pensioner. De betalar in skatt till
våra försäkringar och vår välfärd. Det är de som bygger samhället. Alla de
pengar som undandras i skatteflykt skulle egentligen ha gått till löner,
pensioner, samhälle och välfärd. De brott som ligger till grund för de kri-
minella pengarna raserar samhället. Därför är det viktigt att vi skickar bud-
skapet att vi gör allt för att stödja samhällsbyggarna och att samhället alltid
ska vara starkare än brottsligheten.

Anf. 4 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag tackar Vänsterpartiet, som har initierat denna viktiga
debatt. Världen plågas sedan länge av terrorism. Det svenska samhället
plågas av gängkriminalitet och grov organiserad brottslighet. Det går inte
att komma ifrån, som Socialdemokraterna och Björn Wiechel nyligen på-
pekade i talarstolen, att det finansiella systemet och möjligheten att tvätta
pengar och undandra skatt är en central del i den kedja som hotar männi-
skors trygghet varje dag genom grov och organiserad brottslighet.

Herr talman! Det är också därför vi från Moderaternas sida sedan länge
och välgrundat tar mycket allvarligt på den brottslighet som sker inom det
finansiella systemet. Det är också därför vi stöder och har tagit fram en rad
åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet utnyttjas av kriminella
krafter för att förstöra människors trygghet.

Full sysselsättning är den främsta utgångspunkten för Moderaternas
ekonomiska politik. Att alla människor som kan arbeta också försörjer sig
själva är en absolut norm i samhällsekonomin.

Hög och hållbar ekonomisk tillväxt är nödvändig för att vi ska klara
välfärdens finansiering och för att alla som arbetar ska ha goda löner att
leva på.

Både för den fulla sysselsättningen och för tillväxten är det finansiella
systemet helt avgörande. Utan möjlighet att låna pengar och transferera
pengar kan man inte göra affärer med varandra. Man kan inte starta före-
tag. Det blir därmed inga jobb. Man kan heller inte få en bostad och ett
gott liv.

Därför är brottslighet i det finansiella systemet oerhört allvarligt. Även
om det kan verka långsökt för den enskilde är brottsligheten i det finansi-
ella systemet ett hot mot möjligheten att få ett jobb, starta ett företag eller
förvärva en bostad.

Prot. 2020/21:23
16 oktober

*Särskild debatt om
en ny bankläcka,
skatteflykt och
penningtvätt*

Därför, i och med att Vänsterpartiet har initierat den här debatten, ska man känna till Moderaternas fulla vrede mot den här typen av brottslighet. Den drabbar det som betyder mest för oss som finns i samhället: att ha ett jobb, klara sin försörjning, kunna förvärva en bostad och kunna starta ett företag och därmed att vi tillsammans som samhälle ska kunna stå starka och leva goda liv.

Överallt där det finns pengar och möjlighet att tjäna pengar finns det inte bara utrymme för den organiserade brottsligheten, den som redan från början på något sätt utnyttjar och fördärvar människors liv. Där finns också ohejdad girighet. Människor kan genom knapptryckningar tjäna väldigt mycket pengar på andra människors arbete.

Därför måste banker och andra finansiella institutioner alltid hållas hårt i det samhällsgemensamma kopplet så att de fyller sin funktion i samhälls-ekonomin genom att stötta jobb, företagande, tillväxt och människor som vill göra saker. Ett fåtal människor ska inte kunna berika sig på andra människors hårda arbete. Men det bygger inte på avund mot de människor som lyckas och är duktiga i de här branscherna. Det bygger på uppfattningen att jobb och tillväxt är helt nödvändigt för att samhället ska fungera.
(Applåder)

Anf. 5 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Ja, det här är viktiga frågor, och jag vågar tro att samtliga partier i riksdagen är emot skattebrottslighet, skatteflykt och penningtvätt. Det har som tidigare nämnts visat sig i riksdagens arbete, bland annat genom behandlingen av regeringens proposition om återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt, finansiering av terrorism och vissa andra frågor, som alla partier ställde sig bakom, och av ett utskottsinitiativ om att stärka åtgärder mot penningtvätt – inte heller där reserverade sig någon mot beslutet. Det finns flera andra exempel.

Det brukar inte heller vara några större meningsskiljaktigheter när det gäller att ta ställning till förslag om att komma till rätta med skatteflykt.

Sverigedemokraterna ser allvarligt på uppgifterna om penningtvätt i vissa av de svenska storbankerna. Det undergräver förtroendet för bankväsendet i stort och underminerar möjligheterna att finansiera viktiga samhällsinsatser mot den organiserade brottsligheten. Vi värnar välfärd och trygghet, inte minst i tider av kraftigt ökande brottslighet i vårt samhälle, och det är viktigt att skattebasen inte eroderas. Skatt ska betalas in enligt gällande regelverk, och vi ser allvarligt på penningtvätt och skatteundandragande.

Beträffande skatteflykt och skattebrottslighet har Sverigedemokraterna budgeterat för ökade anslag till Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och inte minst Finansinspektionen för ökade skattekontroller och ökade möjligheter att bekämpa den här typen av brottslighet.

Penningtvätt är ofta den avslutande delen i en brottslig verksamhet, det vill säga att pengar som intjänats illegalt i en i grunden kriminell verksamhet ska fås att se lagligt intjänade ut. Här behövs satsningar på brottsbekämpning, såväl nationellt som internationellt. Det behövs inte minst satsningar på rättsväsendet – där har Sverigedemokraterna intagit en tätposition i svensk politik – samt internationellt samarbete. Det blir Sverigedemokraterna emellanåt beskyllda för att inte vilja ha, men gränsöverskri-

Anf. 6 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag tackar Vänsterpartiet för en viktig debatt.

Låt mig börja med att konstatera att kampen mot skatteflykt och penningtvätt inte är en ideologisk fråga. Det är provocerande med skatteplanering.

Skattesystemet måste fungera lika för alla. Skattebedrägeri, skatteflykt och penningtvätt minskar vårt lands förmåga att generera intäkter – intäkter som behövs för vår gemensamma välfärd.

Skattemoralen bygger på att jag är säker på att andra gör på samma sätt som jag gör när jag betalar skatt. Långsamt eroderas detta om vissa gör på ett annat sätt genom att inte betala den skatt som de ska.

Herr talman! Det ska vara lätt att göra rätt. När vi pratar skatteflykt ska måltavlan vara de som missbrukar systemet. Samtidigt som vi måste vara offensiva kan vi inte försämra företagets konkurrenskraft och öka regelkrånglet. För ett litet, exportberoende land som Sverige är det oerhört viktigt med internationella och globala standarder. Lapptäcken av skattelagstiftning riskerar i slutändan att dämpa företagets tillväxt och i sig leda till skattefel. Och ju mer komplext ett skattesystem är, desto större blir gråzonerna som möjliggör skatteundraganden.

Centerpartiet menar att vi alltid måste ha företagets villkor för ögonen när vi lagstiftar. Ibland tenderar vi i vår iver att motverka skatteflykt att beskriva företagaren och entreprenören som ett hot, när det i själva verket är en oerhört liten grupp som inte gör rätt för sig.

Herr talman! I en globaliserad värld med globala företag ska vi sträva efter internationella lösningar mot skatteflykt och penningtvätt. Åtgärder för att förhindra, upptäcka och lagföra krävs såväl på nationell nivå som på EU-nivå och internationell nivå. Men vi ska vara tydliga med att det är det internationella arbetet som är helt avgörande – särskilt mot penningtvätt, som i sin sämsta form legaliserar några av de största svarta ekonomierna: människohandel med kvinnor och barn för prostitution, narkotikahandel och vapenhandel. För denna verksamhet passerar en obeskrivlig summa pengar genom våra system och integreras i den lagliga ekonomin. Detta kan nog enbart åtgärdas genom internationellt samarbete och genom ökad tillsyn av och ökat samarbete mellan myndigheter.

Centerpartiet menar att vårt fokus här i kammaren inte ska vara att agera domstol. Vi ska fokusera på att täppa till luckor med generell lagstiftning, informationsutbytesavtal och införande av internationella regelverk i svensk lagstiftning. Jag kan konstatera att skattemyndigheternas offensiva arbete med att utbyta skatteuppgifter har ökat takten under ett antal år.

Anf. 7 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Jag tycker att det låter bra av S- och MP-regeringen. Problemet är bara att när det kommer till internationell nivå eller EU-nivå har det visat sig att ni blockerar förslag mot skatteflykt inom EU, inte minst när det gäller offentlig land-för-land-rapportering, som hade varit välbehövlig i kampen mot skatteflykt.

*Särskild debatt om
en ny bankläcka,
skatteflykt och
penningtvätt*

Med det sagt visar varje bankläcka som avslöjas hur enorma belopp av svarta pengar tvättas vita genom bland annat brevlådeföretag utan synlig verksamhet och pengaflöden till skatteparadis. Trots att bankerna har tydliga regler för vad en bank i Sverige måste göra för att motverka penningtvätt, som Per Bolund var inne på, sker detta upprepade gånger. Slutsatsen är oftast brister i bankernas penningtvättshantering och brister i rutiner och kontroll. I sista ledet ligger ansvaret hos bankernas ledning och styrelse, som ska se till att reglerna efterlevs.

Men för varje bankskandal som uppmärksammas har utgångspunkten varit att bankerna varit naiva eller utnyttjats – att de varit offer för penningtvätt. Så länge en sådan bild upprätthålls kommer man sällan att ställa någon till svars på bankområdet.

När det gäller bankernas utdelningsfester ser vi inga kontrollproblem. Där är styrelserna uppe med tuppen fem på morgonen. Nu i kristider är det såklart ännu mer osmakligt med stora utdelningar, men kikar man genom åren är det inte svårt att konstatera utdelningsrekord efter utdelningsrekord. Fyra storbanker gör enorma vinster och delar ut 50 miljarder det ena året och 60 miljarder nästa, och så fortsätter det.

Men det är inte bankerna som skapar vinsterna. Det är alla som måste ha en bank för att leva i dagens ekonomi. Med så stora vinster och utdelningar är de straffavgifter och påföljder på mellan 1 och 4 miljarder som tidigare utdömts inte direkt kännbara eller avskräckande.

Vi kan ändå konstatera att bankerna inte är vanliga företag. De är starkt uppbackade av staten och får subventioner och garantier. Konkurrensen är bristfällig, och utlåningen är koncentrerad till ett fåtal affärsbanker som dominerar sektorn.

Jag skulle säga att vi har sett nog av den här girigheten hos bankerna, som bara tycks fortsätta. Här behöver regeringen skärpa sitt ansvar betydligt för att säkerställa att problemen med penningtvätt inte återupprepas.

Anf. 8 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! För mig som kristdemokrat är förvaltarstanken en centralprincip. Det är en princip som lär ut att tillgångar ska förädlas och brukas ansvarsfullt. Detta måste genomsyra både ekonomins spelregler och de övervakande myndigheterna, men givetvis också de enskilda aktörerna.

Bankerna är beroende av förtroende från allmänheten. När de missköter det förtroendet kan det få stora konsekvenser för bankerna själva och för allmänheten. De största, systemviktiga bankerna har förstås ett ännu större ansvar eftersom ett oklokt agerande från deras sida kan innebära direkta samhällskostnader i form av lägre tillväxt och högre arbetslöshet.

Penningtvättsskandalen hos Swedbank förra våren innebar stora risker eftersom den skapade en förtroendekris för hela det svenska banksystemet. För att snabbt återupprätta förtroendet behövdes ett aktivt bemötande från politiken. Men det dröjde från regeringens sida. Finansmarknadsministern uttryckte i och för sig att han var upprörd över det som inträffat, men det räcker inte när man har regeringsmakten.

Därför agerade vi kristdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet för att få till stånd en förändring. Resultatet blev att ett enigt finansutskott tillkännagav för regeringen att den borde se över Finansinspektionens resurser, personalpolitik och mandat för att motverka penningtvätt.

Förändring behövs. IMF har påpekat att Finansinspektionen inte har tillräckliga resurser för att sköta tillsynen på ett tillfredsställande sätt. Mediernas granskning förra våren visade också på hög personalomsättning på penningtvättsavdelningen. Sex av sju experter lämnade avdelningen under loppet av ett drygt år. Därutöver gäller Finansinspektionens mandat att ta över vissa kontrollfunktioner hos en bank i princip bara när det finns risk för ett resolutionsförfarande och inte när det gäller förtroendekriser som den i Swedbank.

Det är uppenbart att alla dessa tre aspekter – resursfrågan, personalpolitiken och myndighetens mandat – behöver en ordentlig genomlysning. Det är därför bra att utredningen är tillsatt och snart ska slutredovisa sina resultat. Regeringen får då en ny chans att agera. Nu måste regeringen vara betydligt snabbare och omgående göra nödvändiga förändringar.

Anf. 9 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Precis som ett antal föregående talare vill jag också rikta ett stort tack till Vänsterpartiet och Tony Haddou, som har initierat denna viktiga debatt. Det är extremt provocerande att läsa om skatteflykt och penningtvätt.

Det är provocerande därför att vi vet att internationell terrorism kräver finansiering, och det sker på detta sätt, med illegal hantering av finansiella medel. Vi vet att kriminella behöver sätt att gömma sina pengar. Detta är en av de största drivkrafterna bakom grov kriminalitet. Då behöver man se till att hitta de pengarna och stävja de incitament och de finansieringsmöjligheter som finns för denna fruktansvärda verksamhet.

Men det är också så, herr talman, att ett stabilt och rättvist finansiellt system är helt avgörande för tillväxt och välbefinnande i ett land. Det är klart att det är helt orimligt och oacceptabelt att vissa människor, ofta med små resurser, arbetar hårt, anstränger sig och betalar sin skatt som man ska medan andra personer, kriminella eller människor som har så stora resurser att de kan planera på ett väldigt avancerat sätt, kommer undan när det gäller att betala skatt men ändå tar del av den välfärd och trygghet som vi försöker bygga i vårt land. Detta är helt oacceptabelt. Samhällskontraktet måste värnas på så sätt att alla människor är med och betalar skatt, på rättvisa grunder i ett stabilt finansiellt system, och då också får ta del av välfärden.

Herr talman! För att få bukt med detta krävs ett fördjupat samarbete både internationellt och inom Europeiska unionen. Sverige bör och behöver gå med i bankunionen. Vi har från Liberalerna också i debatten i Europaparlamentet röstat för land-för-land-rapportering, som har varit uppe här tidigare. Jag delar Tony Haddous och Vänsterpartiets frustration över att inte alla partier från Sverige gör detta. Det skulle också vara bra om fler partier ställde upp på att gå med i bankunionen och fullt ut integrera samarbetet kring dessa frågor i Europeiska unionen. Det är klart att detta är ett av de starkaste verktyg vi har för att få bukt med denna typ av extremt allvarlig kriminalitet.

Sedan behöver vi såklart också stärka rättsväsendet – hela rättskedjan på alla nivåer – för att komma åt de här skurkarna.

Till sist, herr talman, hoppas jag att vi kan gå från den här debatten och inte bara vara eniga om problemet utan också försöka hitta lösningar, som bankunion och land-för-land-rapportering.

Anf. 10 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill tacka de övriga talarna i denna debatt. Jag gläds åt den samsyn och enighet som råder när det gäller att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är en enighet som vi ska slå vakt om, och vi ska arbeta tillsammans för att nå de högt uppsatta mål vi har.

Både Tony Haddou och Hampus Hagman riktade kritik mot regeringen för senfärdighet och för att vi inte gör tillräckligt. Jag vill verkligen säga att detta inte stämmer. Det är nästan lättast att bevisa genom siffror.

Sedan jag tillträdde som finansmarknadsminister har vi ökat resurserna till Finansinspektionen kraftigt, med över 60 procent. Detta har lett till att man har mer än tredubblat antalet personer som arbetar bara med penningtvätt. Ett stort antal medarbetare på Finansinspektionen arbetar med penningtvätt på olika sätt, men antalet som bara riktar in sig på penningtvätt har mer än tredubblats.

När vi talar om sanktioner och vilka möjligheter man har att se till att bankerna följer reglerna har det skett en dramatisk förändring. År 2015 mottog Nordea med det gamla regelverket en sanktion för penningtvätt där maxbeloppet var 50 miljoner kronor. Det motsvarar ungefär vad en bank lägger på porto per år. Nu, 2020, kunde Finansinspektionen utdöma en sanktion på 1 miljard kronor till S-E-Banken och 4 miljarder kronor till Swedbank för att man inte har varit tillräckligt bra på att följa penningtvättsregelverket. Det är helt andra dimensioner, och ni kan lita på att bankerna lyssnar till de signalerna.

Niklas Wykman tog upp frågan om gängkriminalitet och brottsbekämpande myndigheters befogenheter. Även här har det skett stora förändringar, och jag vill återigen siffersätta. År 2015 lagfördes 200 personer för penningtvätt i Sverige. År 2018 hade den siffran ökat till 1 000 personer. Detta är en hög siffra i jämförelse med andra länder. Antalet medarbetare vid Finanspolisen har också ökat med 50 procent sedan 2017.

Men även om vi har en modern penningtvättsbrottslag finns det fortfarande saker att förbättra. Möjligheten att tjäna pengar är den huvudsakliga drivkraften bakom kriminalitet och organiserad brottslighet. Därför är det viktigt att kunna ta brottsvinster från kriminella.

Det är också en central del av det arbete som regeringen gör. Vi har tillsatt en utredning för att ytterligare förbättra möjligheterna att ta brottsvinster från kriminella. Brott ska helt enkelt inte kunna löna sig.

Vi vet att vi har stora uppgifter att göra, men vi vet också att vi har kommit långt. Ett exempel på det är den granskning av Sverige som gjordes av FATF, Financial Action Task Force, som presenterades 2017. Där sa man tydligt att Sverige har gjort stora insatser och att vi har ett väl fungerande arbete mot penningtvätt som också står sig väl i en internationell jämförelse. Det ska vi ta till oss. Vi ska inte vara nöjda. Vi ska inte slå oss till ro. Men vi ska ta till oss att vi har gjort mycket som är bra, och vi ska fortsätta arbetet.

Herr talman! Kapitalet rör sig i huvudsak fritt över landsgränserna. Journalistiken följer de illegala kapitalflödena och belyser skatteflykt och penningtvätt, men vi måste också fortsätta att arbeta internationellt. Där är ett väl fungerande internationellt samarbete viktigt. Regeringen är drivande i de internationella sammanhangen. Regeringen kommer inte att tröttna.

Anf. 11 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Tack, Per Bolund! Det är bra att Per Bolund agerar, mycket tack vare utskottsinitiativet från Vänsterpartiet och Kristdemokraterna i finansutskottet förra året.

Ett problem vi ser med dagens böter och avgifter är att de inte är avskräckande eftersom bankerna har så mycket pengar. Har de råd med tiotals miljarder i utdelningar kan de ju betala 1 miljard eller 4 miljarder när det döms ut. Straffen är helt enkelt inte kännbara. Och fastän bankerna straffas ekonomiskt återkommer detta gång på gång. Här kan Per Bolund inte vara nöjd.

Min fråga är: Är statsrådet beredd att utreda ett system som är skarpare, så att påföljderna blir kännbara för bankerna?

Anf. 12 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag delar inte Tony Haddous bild att bankerna inte bryr sig om eller påverkas av de sanktioner som nu döms ut. Böterna är en enormt kraftig påföljd, och det svider i bankernas resultat. Men det är inte den enda påföljden, utan det är såklart en väldigt tung belastning på en bank. Finansverksamhet kräver trovärdighet och förtroende. Detta kunde man se inte minst när det gäller utvecklingen för Swedbank och Swedbanks börskurs när vd:n och styrelseordföranden båda fick avgå på grund av skandalen.

Att tro att bankerna inte tycker att detta är något att bry sig om tror jag är att missbedöma bankerna. Vi kan se hur bankerna faktiskt har byggt upp sin verksamhet för att kunna följa regelverket. De har rekryterat mycket människor från både Finansdepartementet och Finansinspektionen. Det är välkommet, och vi vill ju också att de ska bygga upp sitt arbete. Det händer mycket nu även på den privata sidan.

Anf. 13 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Per Bolund agerar nu på grund av det utskottsinitiativ som Vänsterpartiet och Kristdemokraterna tog.

Det är klart att det ska kännas för bankerna. Efter den senaste bankläckan gick en samlad internationell expertis ut med att det behövs kännbara påföljder som fungerar mer avskräckande än i dag. Även om Per Bolund säger att de svider hos bankerna är påföljderna inte tillräckligt avskräckande.

Statsrådet kan inte vara nöjd med skandal efter skandal på sitt område. Om några månader kanske vi står här ännu en gång och diskuterar en ny läcka. Statsrådet kan inte tycka att han har gjort tillräckligt här.

Anf. 14 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att de avslöjanden som görs i medierna – de är välkomna, för det behövs en granskning – är bakåtblickande. De tittar på eventuella brott och förseelser som begåtts kanske 10 eller ända upp till 15 år tillbaka i tiden. Då var det ett annat regelverk, och vi kan alla konstatera att det regelverket var långt ifrån tillräckligt.

Nu har vi skärpt regelverket på ett antal punkter. Vi har ökat resurserna till våra myndigheter. Vi har förbättrat samordningen genom en samordningsfunktion hos Finanspolisen, som just ser till att alla arbetar tillsammans. Vi har anställt fler personer som jobbar med de här frågorna, och vi

kommer att fortsätta att förstärka arbetet mot penningtvätt. Låt oss nu se vilka effekter dessa resurser och åtgärder får innan vi dömer ut systemet.

För oss är det viktigt att poängtera att vi aldrig kommer att tröttna. Vi kommer alltid att fortsätta. Bara mellan maj 2019 och maj 2020 lade vi fem nya propositioner på riksdagens bord för att ytterligare förstärka arbetet mot penningtvätt.

Anf. 15 HAMPUS HAGMAN (KD) replik:

Herr talman! Som jag tog upp i mitt anförande ser vi att den höga personalomsättningen på Finansinspektionen är ett stort problem. Att sex av sju experter försvann på ett år från den avdelning som arbetade mot penningtvätt är givetvis ett stort avbräck. Att personalomsättningen i stort har varierat mellan 14 och 21 procent under de senaste åren är också ett stort problem.

Därför är det bra att regeringen har tillfört resurser, precis som Per Bolund var inne på här tidigare. Men jag menar att det inte kommer att räcka. Det kommer inte att vara tillräckligt.

Jag vill ändå fråga Per Bolund om han känner sig trygg med att det här tillskottet kommer att minska personalomsättningen på Finansinspektionen.

Anf. 16 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Hampus Hagman, för frågan! Mycket av anledningen till att det har varit stor rörlighet på våra myndigheter, till exempel Finansinspektionen, är att vi har satt så hård press på bankerna att de har varit tvingade att rekrytera de bästa experterna för att klara av sitt interna arbete. Man vet nämligen att kostnaden blir väldigt hög om man inte klarar av att sköta sitt penningtvättsarbete.

Detta är i sig inte någon negativ utveckling. Däremot har vi ett ansvar att se till att myndigheterna får de resurser de behöver för att kunna rekrytera kompetent personal. Det har också Finansinspektionen gjort. Som jag sa i mitt anförande har antalet personer som jobbar riktat mot penningtvätt mer än tredubblats. Det är nu över 20 personer, och därtill kommer alla de som jobbar med dessa frågor inom andra arbetsområden.

Detta är ett område där vi aldrig kan slå oss till ro och vara nöjda. Vi måste hela tiden ha en tät dialog med myndigheterna, höra vilka behov de har och också vara lyhörda. Detta har också regeringen visat i budget efter budget, där vi har skjutit till mer pengar. Som sagt: Det har skett en 60-procentig ökning av Finansinspektionens resurser sedan jag tillträdde.

Anf. 17 HAMPUS HAGMAN (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att dessa tillskott har varit bra och välkomna. Men jag tror kanske inte riktigt på den förklaring som statsrådet ger. Man ser ju att siffrorna varierar över tid. Om jag har rätt information var de som högst 2016. Sedan har de gått ned något, men personalomsättningen är fortfarande för hög. Detta kan man säkert diskutera fram och tillbaka.

Hur som helst är det superviktigt att man håller i ett arbete på myndigheten över tid. Därför har Kristdemokraterna utöver regeringens förstärkning avsatt ytterligare 20 miljoner, och vi tror också att man behöver karantänsregler för den personal som finns på Finansinspektionen. Min andra fråga till Per Bolund är därför: Hur ser regeringen på detta? Är man beredd

att införa karantänsregler för att stoppa att banker rekryterar experter på det här sättet?

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Anf. 18 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det är väldigt tydligt att Finansinspektionen kraftfullt har skärpt upp sitt arbete mot penningtvätt under de senaste åren. Alla de som har följt Finansinspektionens arbete med att döma ut sanktioner mot bankerna kan konstatera att man har gjort ett föredömligt arbete. Jag tror inte att någon bank som fått böter på 4 miljarder eller 1 miljard skulle ha accepterat det om det inte hade funnits väl underbyggda argument och man visste vad man gjorde från myndighetens sida. Då hade man självfallet överklagat och sagt att det inte stämmer, men det har ingen av bankerna gjort. Detta visar att det är ett gediget arbete som ligger bakom.

När det gäller att undvika jävssituationer finns det ett aktivt arbete på alla våra myndigheter. Det är ett myndighetsgemensamt arbete och ett ramverk som vi sätter upp. Det är oerhört viktigt att det arbetet sköts på bästa sätt. Där har jag inget att anmärka på Finansinspektionen, utan man följer de regelverk som vi har satt upp. Men det är också viktigt att vi inte låser in våra myndighetspersoner och hindrar dem från att söka en ny karriär efter att de har jobbat på en myndighet. Då kommer vi inte att kunna rekrytera dem vi behöver.

Anf. 19 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! När det gäller att bekämpa penningtvätt och skatteflykt är det, i likhet med när det gäller annan kriminalitet, viktigt att samhället ständigt arbetar för att hinna ifatt, komma åt, lagföra och förebygga.

Även på detta område ser de kriminella till att utveckla och förfinas sina metoder. Regeringen har under de senaste åren intensifierat arbetet mot detta. Man har lagt fram fem nya propositioner på området, som vi har hört. Man har ökat anslagen till Finansinspektionen, Polisen och Finanspolisen. Man har infört en ny penningtvättslag. Därtill har man utökat befogenheter, krav och anslag när det gäller ett flertal myndigheter för att öka samhällets förmåga att bekämpa dessa brott. Allt det är bra, och det finns en bred enighet om detta.

Det görs också insatser på EU-nivå. Vi vet att den fria rörligheten för kapital likaväl som den gränsöverskridande brottsligheten kräver samarbete och samordning på europeisk nivå. Genomförandet av EU:s femte penningtvättsdirektiv, med ytterligare skärpningar av medlemsländernas regler, är ett exempel på det arbetet. Nu diskuteras även förbättring och samordning av tillsynen. Förslag på området väntas i närtid.

Men även om mycket har gjorts måste vi göra mer. En viktig insats handlar om att man ska kunna skaffa sig överblick och helhetssyn och kunna följa pengarna och samverka mellan finansmarknadens aktörer och myndigheter. Här ser jag fram emot en utredning som ska se över penningtvättsregelverket, där bland annat informationsdelning är en faktor.

Avslutningsvis, herr talman: Skatteflykt och penningtvätt är allvarlig kriminalitet, och samhället ska alltid vara starkare än brottsligheten.

*Särskild debatt om
en ny bankläcka,
skatteflykt och
penningtvätt*

Anf. 20 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för anförandet. För att komma till rätta med penningtvätt och skatteflykt anser Vänsterpartiet att vi måste arbeta förebyggande, i detta fall innan pengarna ens når bankverksamheten.

Revisionsbyråer, skattejurister och konsulter tjänar stora pengar på att hjälpa till med tjänsterna – rådgivning och direkta upplägg som kan leda till penningtvätt och skatteflykt. Här behövs det naturligtvis skarpa åtgärder.

Min fråga till Socialdemokraterna är: Vilka åtgärder är ni beredda att vidta innan pengarna ens når bankerna?

Anf. 21 BJÖRN WIECHEL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Till att börja med skulle jag vilja säga att jag uppskattar att det finns en bred enighet om att bekämpa detta. Jag tror att det är en väldigt stark kraft i politikens förmåga att bekämpa dessa saker. Och det är viktigt att vi håller i både-och-tänket. Det handlar om hårdare straff, samordning och förebyggande arbete. Det handlar om att vi har alla delar.

När det gäller insatser har mycket gjorts. Det finns alltid en diskussion: Hade detta kunnat ske om det rådande regelverket då hade varit på plats? Vi har ju gjort en rad skärpningar, vilket finansmarknadsministern har beskrivit. Hade vi kunnat undvika detta om de då hade varit på plats? Det är en fråga man kan ställa sig.

Vi måste helt enkelt jaga i fatt. Vi måste hela tiden göra mer. Det kommer som sagt en utredning. Jag ser fram emot att höra vad den säger, framför allt när det gäller samordningen. Jag förstår att där är en springande punkt.

Anf. 22 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Ja, det låter som att Socialdemokraterna vill intensifiera arbetet och agera kraftfullt mot penningtvätt och skatteflykt. Här behövs det skarpare åtgärder, inte minst när det gäller exempelvis rapporteringsplikt. Det handlar om att tvinga dem som hjälper till med skatteflykt och penningtvätt att rapportera.

När vi senast hade ett sådant förslag på riksdagens bord backade Socialdemokraterna när näringslivets organisationer låg på. Tycker ni att det är att agera kraftfullt och att intensifiera arbetet mot penningtvätt och skatteflykt?

Anf. 23 BJÖRN WIECHEL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar återigen för frågan. Man kan säga att den generella inställningen är att vi ska försöka hitta de förslag som funkar bäst. I det enskilda fallet, den omröstning som det pratas om när det gäller rapporteringen, var det en diskussion om att hitta rätt laglig grund.

Det ska också sägas att skatteverken i Europa har tillgång till denna information och att de har möjlighet att dela den med varandra. Det är de som har till uppgift att upptäcka skatteflykt och annan brottslighet – det är alltså en viktig rapportering.

Jag tror att man också ska se att det är ett nationellt arbete, ett europeiskt arbete och ett globalt arbete. OECD har bland annat pekat på att vi måste försöka hitta de insatser som gör att hela världen är med åtminstone

på någon standard. Det är ett viktigt steg att få in fler länder i en samordning.

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Anf. 24 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Först vill jag välkomna Vänsterpartiets besked: att skärpta straff har en avskräckande effekt på brottslighet.

(Applåder)

Det är en insikt som jag hoppas att Vänsterpartiet tar med sig också i andra sammanhang.

När man lyssnar på Per Bolund och företrädare för regeringsunderlaget kan man inte låta bli att fångas av känslan att de är väldigt nöjda. De bedömer att de åtgärder de genomför är bra. Framför allt genomför de väldigt många åtgärder. Men när man blickar ut över samhället fylls man av en annan känsla. Det är rätt mycket, för att inte säga väldigt mycket, i samhället som inte fungerar bra.

Jag vill uppmana regeringen och regeringsunderlagets företrädare att fundera på hur de två bilderna hänger ihop – självbilden av att de gör väldigt mycket bra och verklighetsbilden av att Sverige har väldigt stora problem. Kan det vara så att de gör fel saker eller att de är otillräckliga i det de gör? Allt fler skulle hålla med om bilden av att åtgärderna är fel och otillräckliga.

När det gäller att hantera banker och det finansiella systemet är det en tydlig signal från politiken och från människor runt om i vårt land att banker och de som bestämmer där måste ha en hög moralisk standard i sin verksamhet. Det gäller både den verksamhet de själva har byggt upp och den verksamhet de har förvärvat.

Det gäller att vi tillsammans utformar lagar och regler så att vi har ett effektivt finansiellt system som stöttar dem som arbetar och startar företag men som ser till att kriminella element inte kan frodas i verksamheten.

(Applåder)

Anf. 25 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! I denna debatt uppmärksammas viktiga problem. Olika partier och olika personer har sannolikt olika filosofier kring i vilken riktning samhället behöver gå för att man ska komma till rätta med problemen. Vissa skulle säkert gärna utnyttja de nya uppgifterna och bankläckorna, precis som mycket annat, till att argumentera för att EU borde tilldelas större befogenheter. Andra skulle säkert vilja motivera ett statligt övertagande av bankverksamheten med detta.

Jag menar i stället att Sverige måste fortsätta att stärka rättsväsendet och höja ambitionerna inom Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Finansinspektionen och Kronofogdemyndigheten, vilket Sverigedemokraterna budgeterar för. Jag menar också att Sverige måste fortsätta att verka internationellt för BEPS inom ramen för OECD och att det måste vara ett starkt samarbete inom Europa om brottsbekämpning. Detta kan göras utan fortsatt överföring av makt till Bryssel.

Alla europeiska länder – jag tror att det gäller alla länder i världen utom möjligen enstaka skurkstater – har ett intresse av att komma till rätta med dessa problem. Det är just därför som den här debatten är viktig. Det är viktigt att hålla frågan levande och att – för ovanlighetens skull ska jag

*Särskild debatt om
en ny bankläcka,
skatteflykt och
penningtvätt*

instämman i vad statsrådet Per Bolund sa tidigare i debatten – alltid fortsätta och aldrig tröttna.

Anf. 26 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag skulle i denna debatt vilja lyfta vissa folkrättsliga fundamenta, vissa fundamentala självklarheter, till exempel den att varje stat som utgångspunkt faktiskt har rätt att utforma sitt eget skattesystem som den vill. Beskattningsrätten är en nationell angelägenhet. Det måste vi komma ihåg. Det är inte en EU-fråga. Jag tror inte att någon här inne är särskilt intresserad av att EU eller något annat enskilt land ska kunna fälla avgörandet när det gäller hur vi ska beskatta våra företag i Sverige.

I stället krävs det samarbete mellan stater och en vilja att samarbeta för att koordinera skattereglerna så att möjligheten att utnyttja luckor i lagstiftningen reduceras till ett minimum och att staternas skattesystem inte motarbetar varandra, något som kan ske i dag. I det här avseendet har OECD-ländernas BEPS-projekt mot skattebaserobering varit framgångsrikt så här långt.

Nu ska de resultat som de samarbetande staterna har kommit överens om genom informationsutbytesavtal också implementeras i nationell rätt. Det har förekommit lite kritik mot det här, exempelvis att det är lätt att komma runt de överenskomna reglerna, men då är det också upp till övriga länder att införa sanktioner och påtryckningar – vilket vi har rätt att göra – mot dessa så kallade skatteparadis och genom implementering i svensk lagstiftning vidta motåtgärder mot dessa icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner, som det heter på fackspråk.

Det finns ibland en tendens att vilja lägga ytterligare lagstiftning på redan befintlig. Men begår man skattebrott finns det ju straff. Sedan kan man diskutera den svenska straffskalan, men det är en annan debatt.

Bryter man mot lagar och regler begår man en olaglig handling. Vi kan inte stifta lagar i denna kammare för att någon *nästan* bryter mot lagen. Om det däremot är så att luckor upptäcks i lagstiftningen som leder till skatteundandragande, skatteflykt, erodering av skattebas eller illegal skatteplanering ska naturligtvis dessa luckor täppas till.

Anf. 27 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Centerpartiet uppbär ju en parlamentariskt nästan unik position i svensk politik på så sätt att Centerpartiet i huvudsak avgör vilka det är som styr: den nuvarande regeringen eller ett bättre alternativ.

Det finns förslag på bankskatt som Centerpartiet står bakom. Detta kan antas ytterligare påverka den strukturomvandling som sker där banker försvinner från landsbygden, men det kan också få allvarigare konsekvenser för det finansiella systemet. När Sverige deltar och har banker har vi givetvis en påverkan som är större än om vi inte har några banker.

Förra gången regeringen hotade med en bankskatt flyttade Nordea ut från Sverige. Resolutionsinbetalningarna minskade och därmed stabiliteten och motståndskraften. Jag undrar därför hur Centerpartiet ser på bankskatt och om det ökar eller minskar den svenska möjligheten att påverka brott i det finansiella systemet.

Anf. 28 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Att motverka brott i det finansiella banksystemet tror jag, som vi har hört här tidigare i dag, i första hand görs genom ett stärkt arbete från Finansinspektionen och ytterligare tillsyn och samverkan mellan myndigheter, vilket också kan leda till att vi behöver se över informationsutbytesmöjligheterna och sekretessen mellan myndigheter.

När det gäller bankskatt får vi återkomma. Jag lämnar frågan därhän just nu.

Anf. 29 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Jag försöker att samla ihop mig inför beskedet att ett parti som avgör vem som styr landet och som nyligen har presenterat en beskattning med mycket stora konsekvenser för landet inte kan svara på frågan eller ens ha en uppfattning i den. Det är också unikt.

Förra gången en sådan här bankskatt föreslogs ledde det till att Nordea lämnade landet, vilket ledde till att vi fick minskade resolutionsinbetalningar. Frågan är vad som händer om man inför en ny sådan här beskattning och om Centerpartiet tycker att det är bättre att vi har en finansiell sektor här i Sverige som vi övervakar med våra myndigheter och där vi deltar internationellt, eller om vi tränger ut och tränger undan den.

Det finns alltid risker i det finansiella systemet, men att flytta ut från landet så att vi inte själva kan vara med och påverka innebär en mycket stor risk.

Anf. 30 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag delar ledamoten Wykmans oro för detta, och mitt besked är fortfarande att bekämpandet av den finansiella kriminaliteten görs med samverkan mellan de myndigheter som finns i dag.

Jag inser både risker och möjliga måsten med en bankskatt. Är det så att vi anser att det finns ett behov av att införa en sådan får vi ta med det i den framtida diskussionen och planeringen.

Anf. 31 TONY HADDOU (V):

Herr talman! När riksdagen debatterar denna fråga hör vi den mest storlagda retorik och riktigt vassa formuleringar. Vi måste göra någonting åt skatteflykt och penningtvätt. Det är naturligtvis stämningsfullt; regeringen vill visa att man agerar. Men det är inte alltid lika konkret.

Därför tog Vänsterpartiet och Kristdemokraterna förra året ett gemensamt utskottsinitiativ för att förmå regeringen att agera efter skandalerna kring Swedbank. Vänsterpartiet kräver utöver tidigare förslag mot penningtvätt fler politiska åtgärder i syfte att ta ett helhetsgrepp om bankmarknaden.

I dag domineras finanssektorn av ett fåtal affärsbanker. Vi vill att regeringen tillsätter en utredning som ser över den bristande bankkonkurrensen och hur den kan brytas. Syftet är att stimulera fram fler lokala banker som finns där för lokalsamhället. Det statliga bankägandet bör också utökas och anpassas efter vanligt folks behov, där man inte riskerar att dras in i penningtvätt och skatteflykt för att banken gör det och har det som en del av sin verksamhet.

Vidare vill vi att regeringen utreder ett system som tvingar bankerna att hålla en viss miniminivå i förhållande till sin omsättning till styrning

och kontroll för att hantera möjliga penningtvättsrisker. Ett problem med dagens böter och avgifter, som jag var inne på tidigare, är nämligen att de inte är tillräckligt avskräckande. Avgifterna för tillsyn måste också kopplas till hur stora risker banker tar. Avgifterna bör också kopplas till ifall banken har blivit påkommen med att ha gjort fel och höjas allteftersom fel upptäcks.

Vi vill också att regeringen ser över möjligheten att införa en bankdelningslag i syfte att separera affärsbankernas spekulationer från hushållens och företagens lån och sparande. På så sätt kan vi också minska skattebetalarnas risker och åtaganden. Bankernas verksamheter är i dag inte separerade, vilket innebär att störningar i någon av verksamheterna slår ut de andra.

Anf. 32 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Vill Tony Haddou och Vänsterpartiet förstatliga bankerna?

Anf. 33 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag sa precis att det vore rimligt att vi tillsätter en utredning och ser över hur staten får ett utökat ägande av bankerna.

Anf. 34 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Det är väldigt svårt att diskutera en fråga med någon som inte kan svara på frågan om det finns en flodhäst i rummet eller inte.

Vänsterpartiet och Tony Haddou vill alltså rulla ut ett stort nationaliseringsprogram för svenska banker. Det är lätt att föreställa sig vad det skulle göra för möjligheten att driva företag i Sverige. Det är lätt att föreställa sig vad det skulle göra för möjligheten att förvärva en bostad och i förlängningen kunna ha ett jobb och en fungerande ekonomi.

Per Bolund och Miljöpartiet har nyligen öppnat för att bilda regering med Vänsterpartiet, om jag har förstått det rätt. Min fråga till Tony Haddou är därför: Är ett förstatligande av finansmarknader och banker ett krav som Vänsterpartiet i sådana fall kommer att driva i en sådan regering? Ser Tony Haddou att ett sådant krav skulle underlätta för Sverige att internationellt medverka till att stoppa kriminalitet i det finansiella systemet?
(Applåder)

Anf. 35 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Det är väldigt svårt att svara på den frågan när vi inte har blivit inbjudna av regeringen att diskutera det. Jag tycker därför att Niklas Wykman ska ställa frågan till regeringen.

Ett problem som vi ser i dag är att finanssektorn domineras av ett fåtal banker. Det är ett problem, och därför vill vi att man tillsätter en utredning som ser över bankkonkurrensen. Den är bristande och behöver utredas.

När det gäller frågan om att förstatliga banker förstår jag att Niklas Wykman är väldigt rädd när det kommer till att nationalisera. Men å andra sidan är Niklas Wykman också väldigt rädd när vi äger saker gemensamt i demokratisk regi. Det tror jag att Niklas Wykman är väldigt rädd för.

Anf. 36 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna har drivit regeringen framför sig i frågan om att motverka penningtvätt. En viktig del i detta arbete är att stärka Finansinspektionen. Det var bra att regeringen tillförde resurser när penningtvättsskandalen utspelade sig. Det är också bra att det har gjorts andra permanenta förstärkningar. Men ambitionsnivån i arbetet med att motverka penningtvätt måste faktiskt höjas ytterligare. Därför har vi kristdemokrater avsatt 20 miljoner kronor mer än regeringen till Finansinspektionen.

Den utredning som tillsattes efter vårt och Vänsterpartiets initiativ förra våren ska snart redovisa sina resultat. Men vi har redan nu sagt att vi tror att karantänsreglerna för Finansinspektionens personal behöver ses över och att myndigheten behöver kunna erbjuda villkor och en arbetsmiljö som säkerställer goda rekryteringar och att medarbetare arbetar kvar där längre.

Vi ser också att informationsutbytet måste förstärkas. Det handlar inte bara om att myndigheter ska byta information med varandra och att bankerna ska rapportera till myndigheterna. Även myndigheternas informationsflöde till bankerna behöver förbättras, eftersom det händer att banker skickar in information som de inte får återkoppling på.

Arbetet mot penningtvätt kan inte bedrivas på förekommen anledning. Det måste ske kontinuerligt och i internationell samverkan. Därför är det viktigt att vi fortsätter att sätta frågan på agendan, fortsätter att debattera den och uthålligt avsätter resurser och ger verktyg till de myndigheter som sköter förebyggande arbete och tillsyn. De problem som har varit får inte upprepas. Vi har inte råd med fler förtroendekriser för det svenska banksystemet.

Anf. 37 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag tackar alla som har deltagit för en spännande och mycket viktig debatt. Jag är mycket glad för att vi har denna debatt och för att det finns en enighet. Det är extremt viktigt att få bukt med dessa problem, och det är extremt viktigt att se till att få bort finansieringen av internationell terrorism och internationell kriminalitet. Det är extremt viktigt att se till att alla människor bidrar på ett rättssäkert och rättvist sätt till välfärden. Det är också extremt viktigt att vi har ett stabilt finansiellt system för att få till stånd både tillväxt och välstånd.

Herr talman! Flera av de förändringar och satsningar som görs i den budget som har förhandlats fram av regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna är bra. Jag kan konstatera att det är positivt att det inte är bara Liberalerna som driver på här utan att även de andra samarbetspartierna faktiskt tar till sig av de saker som vi gör i budgeten och försvarar dem här i talarstolen.

Trots det konstaterar jag att det är tråkigt att inte fler partier sluter upp bakom ett krav på Europaparlamentet om en land-för-land-rapportering. Det är också tråkigt att Liberalerna även fortsättningsvis i princip ensamma driver på för att Sverige fullt ut ska ha ett samarbete i dessa frågor genom att till exempel gå med i bankunionen. Där är till exempel Vänster-

*Särskild debatt om
en ny bankläcka,
skatteflykt och
penningtvätt*

partiet och Sverigedemokraterna de kanske absolut mest hårdföra motståndarna. Då är det mycket märkligt att de står i denna talarstol och säger att de vill få bukt med dessa problem.

Anf. 38 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar alla ledamöter som har deltagit i debatten. Detta är oerhört viktiga frågor, och jag gläds åt den samsyn som finns i denna kammare.

En illustration av hur viktiga dessa frågor är kommer från OECD som gjorde en uppskattning av omfattningen av internationell skatteplanering och kom fram till att det handlar om 100–240 miljarder amerikanska dollar per år. Det motsvarar upp till 10 procent av de globala skatteintäkterna från bolagsbeskattning.

När det gäller penningtvätt uppskattar FN:s Office on Drugs and Crime att penningtvätt utgör 2–5 procent av bnp globalt, det vill säga mellan 800 och 2 000 miljarder US-dollar.

Detta är pengar som skulle kunna göra underverk i Sverige och i resten av världen för att bygga välfärd och göra klimatinvesteringar men som nu tyvärr inte kommer till användning.

Det är därför inte överraskande att vi har jobbat hårt och intensivt med att stärka regelverket. Men vi är långt ifrån klara. Där gläds jag åt att jag märker att vi kommer att kunna arbeta i samsyn och med stöd även från Sveriges riksdag.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 september justerades.

§ 3 Avsägelse

Talmannen meddelade att Åsa Westlund (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Åsa Westlund som suppleant i EU-nämnden.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden
Åsa Westlund (S)

Talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2020/21:1 för torsdagen den 10 september från justitieutskottet,
prot. 2020/21:1 för torsdagen den 10 september från trafikutskottet och
prot. 2020/21:3 för torsdagen den 24 september från trafikutskottet.

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:
RiR 2020:18 Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter

§ 7 Anmälan om avskrivning av proposition

Talmannen meddelade att han den 14 oktober avskrivit proposition 2020/21:12 *Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet* samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 2020/21:2488, 2919, 3712 och 3713.

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2020/21:21 och 22 till utrikesutskottet

2020/21:30 till försvarsutskottet

Motioner

2020/21:3724 och 3729 till justitieutskottet

2020/21:3719 till finansutskottet

2020/21:3717, 3721 och 3726 till näringsutskottet

2020/21:3718, 3725, 3727 och 3730 till justitieutskottet

EU-dokument

COM(2020) 642 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 10 december*.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:23 om försörjningssäkerhet vid höjd beredskap

*Svar på
interpellationer*

Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag har vidtagit några åtgärder för att säkerställa vilka företag som måste vara kontrakte-

rade vid höjd beredskap. Hon har vidare frågat mig hur stor andel av leverantörerna till Försvarsmakten som har kontrakt att kunna leverera vid höjd beredskap, om jag anser att försvaret har tillräckligt bra och säkra avtal för att trygga Försvarsmaktens förmåga till materiel, förnödenheter och tjänster vid höjd beredskap samt om jag avser att vidta några åtgärder för att öka försörjningstryggheten till Försvarsmakten vid höjd beredskap. Avslutningsvis har hon frågat om jag har säkerställt att de kontrakterade leverantörerna har personal som är krigsplacerade med allmän tjänsteplikt.

När regeringen tillträdde 2014 påbörjades arbetet med att återuppbygga totalförsvaret igen efter att det nedprioriterats sedan början av 2000-talet. Efter beslutet om propositionen *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020* har regeringen fattat en rad ytterligare beslut. I december 2015 beslutade regeringen om ett uppdrag till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att lämna förslag till en gemensam grundsyn för en sammanhängande planering för totalförsvaret. Den 11 maj 2017 beslutade regeringen att ge Försvarsmakten och MSB ett uppföljande uppdrag att fortsätta att främja och utveckla en sammanhållande totalförvarsplanering under perioden fram till och med år 2020. I regleringsbreven till Försvarsmakten och Försvarets materielverk 2017 och 2018 gav regeringen uppdrag att utarbeta ett försvarsförsörjningskoncept som inkluderade bland annat avtal och överenskommelser med privata aktörer.

Den 5 juli 2018 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om näringslivets roll inom totalförsvaret samt försörjningstrygghet i fråga om försvarsmateriel. I sitt slutbetänkande *Näringslivets roll inom totalförsvaret*, SOU 2019:51, lämnade utredaren bland annat förslag på hur totalförsvarsviktiga företag vid höjd beredskap, och då ytterst i krig, ska kunna leverera varor och tjänster enligt olika avtalsformer med staten och andra offentliga aktörer samt förslag på åtgärder för att stärka försörjningstryggheten i försvarsmaterieförsörjningen. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Den 9 augusti 2018 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av hälso- och sjukvårdens beredskap inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap. Uppdraget ska vara slutredovisat senast den 28 februari 2022. Den 16 augusti 2018 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som ska se över ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar. Utredningen har stor betydelse för det fortsatta arbetet att utveckla totalförsvaret. Den ska redovisa den 1 mars 2021. Den 2 juli 2020 fattade regeringen beslut om att uppdraga till Totalförsvarets forskningsinstitut att analysera frågor om nationell försörjningsberedskap. Uppdraget ska redovisas den 16 november 2020.

Arbetet med att stärka och utveckla försörjningsberedskapen vid höjd beredskap är ett ansvar för flera politikområden. I onsdags fattade regeringen beslut om en ny försvarspolitisk proposition, *Totalförsvaret 2021–2025*. Regeringen har i denna proposition, liksom i budgetpropositionen för 2021, föreslagit långsiktiga satsningar för att stärka och ytterligare intensifiera återuppbyggnaden av totalförsvaret. Regeringens inriktning är att den svenska försörjningsberedskapen fortsatt ska utvecklas och att det är viktigt att näringslivet i ökad utsträckning involveras i arbetet. Av denna anledning planerar regeringen att tillsätta en utredning om vad

en nationellt samordnad försörjningsberedskap bör omfatta samt hur den bör organiseras och finansieras.

Från och med hösten 2019 har kommuner och regioner påbörjat ett arbete med att utveckla sin krigsorganisation och krigsplacera personal inom områden som har identifierats som samhällsviktig verksamhet, till exempel energiförsörjning, livsmedel, transporter och hälso- och sjukvård. I takt med att vi steg för steg utvecklar totalförsvaret förstärks även försörjningsberedskapen i Sverige.

Anf. 40 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Tack för svaret, försvarsministern!

Världen är mer osäker och orolig än på länge, och oförutsägbarheten ökar. Vikten av försörjningstrygghet i händelse av kris och krig är något som inte kan nog understrykas. En säker försörjning vid höjd beredskap är central, och därför har jag ställt ett antal frågor till ministern.

Den första frågan var om han har vidtagit några åtgärder för att säkerställa att vi har företag som måste vara kontrakterade vid höjd beredskap. Här känner jag att det återkommande svaret från ministern är utredningar, utredningar och fler utredningar. Utredningar är naturligtvis bra i mångt och mycket – det är viktigt att vi tar väl underbyggda beslut – men någon gång måste man just gå till beslut. Besluten ska också följas upp så att man ser att de blev som man hade tänkt sig, och för att beslut lätt ska kunna följas upp behöver de vara ganska tydliga. Jag uppfattar ändå ministerns svar på den här frågan som att regeringen har fattat en massa beslut, men jag vet egentligen inte riktigt vad man kommit fram till.

I regleringsbrevet till Försvarsmakten och Försvarets materielverk 2017 och 2018 har man i alla fall gett i uppdrag att utarbeta ett försvarsförsörjningskoncept. Det är jättebra. Då är det beslutat att ett koncept ska tas fram, och sedan har man beslutat om ytterligare en utredning, nämligen av näringslivets roll inom totalförsvaret samt försörjningstrygghet i fråga om försvarsmateriel. Den utredningen kom faktiskt fram till det skarpa förslaget att ett näringslivsråd ska inrättas. Den frågan bereds i Regeringskansliet, men nu finns den ändå med i regeringens totalförsvarsproposition – liksom att det som komplement ska finnas ett tvärspektoriellt näringslivsråd. Vi får dock inte riktigt svar på när och hur utöver att det är någon gång före 2025.

Svaret på min fråga är alltså egentligen att vi i dagsläget inte har säkerställt vilka företag som måste vara kontrakterade med höjd beredskap – men att man utreder.

Herr talman! Hela vårt samhälle, och även försvaret, är beroende av varor och tjänster som kommer från näringslivet. En stor del av våra samhällsviktiga verksamheter bedrivs av privata aktörer. Det handlar om energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, transporter och hälso- och sjukvård. Det är nödvändigt att det finns avtal med företag som garanterar att Försvarsmaktens förmåga att skaffa materiel, förnödenheter och tjänster vid höjd beredskap tryggas.

Min andra fråga till ministern löd: Hur stor andel av leverantörerna till Försvarsmakten har kontrakt att kunna leverera vid höjd beredskap? Eftersom det första svaret var någon form av utredning förstår jag att den andra frågan är svår att svara på, och det är kanske därför jag inte får något direkt uttalat svar. Jag hoppas dock att vi ändå får se en handlingskraft av beslut

som faktiskt leder till konkret leverans, så att vi får på plats säkra avtal för en trygg beredskap även vid händelser av höjd beredskap. Frågan är dock varför vi inte har det på plats i dag.

Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! När vi tog över detta i oktober 2014 tog vi över ett civilförsvar som var oerhört nedbantat. Intresset för den här typen av frågor i den regering som hade företrätt oss var väl minst sagt begränsat. Dessutom hade man bedrivit en försvarspolitik som i grunden handlade om ett insatsförsvar för internationella operationer och inte ett försvar av Sverige, vilket vi fick i och med inriktningen i maj 2015. Det civila försvaret var långt mer neddraget än det militära, så återhämtningssträckan där är betydligt längre. 4,2 miljarder är det som nu ligger som satsning på det civila försvaret.

Jag vet inte om det är så att interpellanten försöker ironisera över utredningarna, men tyvärr är det nödvändigt att genomföra dessa utredningar så att man har fast grund under fötterna – så att det inte blir enligt principen ”fort men fel”. Fort men fel är en väldigt dålig princip att agera på. Därför tycker jag att det är viktigt att genomföra det här arbetet för att sedan systematiskt kunna bygga upp det civila försvaret – och naturligtvis inkludera näringslivet. Det var ju ingen tillfällighet att vi tog initiativ till den utredning som nu har utmynnat i förslaget om ett näringslivsråd, vilket också ligger med i propositionen. Saker och ting måste göras grundligt och fungerande, och att bygga civil och militär förmåga på försvarssidan tar tid. Det går dock snabbt att radera.

Ta bara en sådan sak som att vi har ett arbete som handlar om bevakningsansvariga myndigheter, där man nu har arbetat och vid utgången av 2020 ska göra en del redovisningar. Det gäller förmågan att utöva samverkan och ledning från ordinarie ledningsplats, en sammanhängande process för planering och tydliga ansvarsförhållanden, deltagande i totalförsvarsövning, hur man hanterar verksamhetskritisk information och förmågan att arbeta från alternativ eller skyddad ledningsplats. Det är alltså ett oerhört omfattande myndighetsarbete här; jag kan tänka mig att ett snabbt överslag ger att det rör sig om ett femtiotal myndigheter. Det handlar om sådant som Livsmedelsverket och sådant som Post- och telestyrelsen, Tullverket, länsstyrelserna, Kustbevakningen, Migrationsverket, Läke­medelsverket och allt möjligt i det här sammanhanget.

Det som har varit den väldigt genomgående erfarenheten är att marknadslösningarna har visat sig vara väldigt illa fungerande – de här just in time-systemen har liksom inte hållit. Erfarenheten är alltså att marknadsideologin har misslyckats i samband med krisberedskapsfrågor, och det är väl en sak man nu måste ta till sig. Jag har ingenting emot att bygga ett solidare förhållande med näringslivet – det har jag varit för från första stunden jag började med detta – men man måste göra det på solid grund. Man måste också få med näringslivet på ett sätt så att detta fungerar bra. Där kan beredskapslagringsfrågorna var en sådan utmaning som vi har att ta i framtidsmässigt.

Sedan är det så att det är Försvarsmakten som har i uppdrag att arbeta med dessa frågor. När det gäller frågorna 2, 3 och 5, som hanteras av Försvarsmakten, har jag fullt förtroende för sättet på vilket myndigheten försöker att ta ett steg vidare när det gäller de här sakerna.

Anf. 42 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Tack, försvarsministern, för svaret!

Jag frågade om ministern tycker att försvaret har tillräckligt bra och säkra avtal för att trygga Försvarsmaktens förmåga till materiel, förnödenheter och tjänster vid höjd beredskap, och det fick jag nu svar på. Jag fick inget skrivet svar, men det var skönt att jag nu fick svaret att försvarsministern har fullt förtroende för detta.

På den fjärde frågan jag ställde kan jag tolka det som att jag har fått ett svar. Frågan var: Avser ministern att vidta några åtgärder för att öka försörjningstryggheten till Försvarsmakten vid höjd beredskap? Jag måste säga att man har tillsatt väldigt många utredningar, så det är klart att man har vidtagit åtgärder.

Jag undrar ändå, herr talman, om ministern känner sig nöjd med att regeringen hösten 2020 efter så många år i regeringsställning inte har lyckats komma längre. Det skulle jag gärna vilja ha svar på. Vi är ju inte så väldigt nära att det skulle vara fort men fel.

Avslutningsvis frågade jag ministern om ministern säkerställt att de kontrakterade leverantörerna har personal som är krigsplacerad med allmän tjänsteplikt. I dag finns det inga lagliga möjligheter att krigsplacera människor vid företag annat än med allmän tjänsteplikt. Därför är det viktigt att säkerställa att de företag som Försvarsmakten har avtal med har den kompetens de behöver och kan leverera även vid höjd beredskap.

Här fick jag inget riktigt svar mer än en hänvisning till att kommuner och regioner har påbörjat ett arbete. Hur har vi det med de efterfrågade kontrakterade leverantörerna? Jag tror att vi har andra leverantörer – eller regioner – som inte är offentliga. Man kan ju verkligen undra, herr talman, om det kan vara så hemskt att ministern inte har säkerställt att de finns.

I ministerns svar sa han att försörjningsberedskapen i Sverige förstärks i takt med att vi steg för steg utvecklar totalförsvaret. Det känns som att det går lite i otakt. Hur ställer sig ministern och regeringen till att införa ett totalförsvarsdepartement för att bättre kunna gå i takt och synkronisera alla insatser?

Jag vill gå tillbaka till detta med ett näringslivsråd, för det är jag ganska intresserad av. I december 2019 överlämnades betänkandet *Näringslivets roll inom totalförsvaret*. Här fanns förslag om att regeringen ska utreda frågan hur personalförsörjning inom det civila försvaret ska kunna hanteras samt ett ganska skarpt förslag om att man borde inrätta ett nationellt råd, totalförsvarets näringslivsråd, inom Regeringskansliet. Detta var egentligen inga nyheter, för redan 2017 kom det med i Försvarsberedningens rapport. Den stod alla partier bakom.

Nu har regeringen utrett frågan ytterligare, och man har – ännu en gång – kommit fram till att ett näringslivsråd ska inrättas. Vi har fått med det i regeringens totalförsvarsproposition.

Men detta är fortfarande inte tidsatt. Min fråga till försvarsministern, herr talman, är därför: När kommer vi att kunna se ett näringslivsråd på plats?

Anf. 43 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tecknat två överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner som gäller ersättning för bland annat kommuners och regioners arbete med

Prot. 2020/21:23

16 oktober

Svar på

interpellationer

krigsplacering av personal. Sveriges Kommuner och Regioner ska senast ha påbörjat sitt arbete med krigsorganisation och krigsplacering under 2020. Vi har ännu inte några siffror på hur många kommuner och regioner som faktiskt har påbörjat arbetet med krigsorganisation och krigsplacering. Vi kommer att ta in den typen av uppgifter efter hand, men det påverkas naturligtvis av coronasituationen – det kan bli en viss fördröjning i detta arbete.

MSB har ett pågående utvecklingsarbete gällande hur aktörer inom näringslivet ska kunna involveras i totalförsvarsplaneringen. Ett angränsande arbete är att ta fram kriterier för vilka företag som ska kunna krigsplacera sin personal.

Det ställdes en lite retorisk fråga om huruvida jag är nöjd. Vi lägger ju fram en proposition om ett utvecklingsarbete därför att vi inte är nöjda. Huruvida jag är nöjd blir en politisk, retorisk och lite poängsökande fråga.

Hela grejen är ju att detta var väldigt långt nedkört när vi tog över det. Vi försöker att bygga upp det, och vi försöker att göra det på en solid grund. Vi gör detta därför att vi inte är nöjda. Jag vet inte om vi kommer att vara nöjda 2025 heller – troligtvis inte, för det är väldigt mycket vi behöver göra för att få ett totalförsvarskoncept där det civila och det militära kan takta. Så ser det väl ut.

Det pågår alltså ett omfattande arbete när det gäller försörjningstrygghet. Vi kommer också i nästa vecka, för att stärka totalförsvaret, att förlänga det projekt som har pågått på Gotland. Det handlar om ett treårigt projekt där vi ska bygga ett pilotprojekt för en totalförsvarsorganisation. Man har på Gotland arbetat väldigt mycket med dessa frågor över hela det breda fältet på ett mycket förtjänstfullt sätt. Detta är ett inspirationsprojekt för övriga landet. Vi kommer att fatta ett beslut om att förlänga det ytterligare ett år. Jag kan konstatera att även detta arbete har försenats på grund av coronasituationen.

Det är också så att länsstyrelsen och Försvarsmakten i den utvecklingsplan som har tagits fram för Gotland arbetar med frågan om samverkan mellan myndigheter, kommuner, regioner och privata aktörer. Enligt denna plan ska bland annat Försvarsmaktens behov av stöd inom dessa områden i händelse av krig eller höjd beredskap vara fastställt, och länsstyrelsen ska ha i uppdrag att ge ett färdigt stöd till Försvarsmakten. Man tittar på rutiner för informationshämtning och delning av information mellan myndigheter och berörda aktörer. I det pilotprojekt som vi genomför finns det alltså även en koppling till det privata näringslivet som jag tror kan vara en viktig sak att ha med oss när vi ska utveckla detta i övriga landet.

När det gäller den situation vi har haft i fråga om corona och pandemin har vi sett att privata företag har fått beställningar och tagits i anspråk bland annat när det gäller skyddsutrustning och liknande. Detta är erfarenheter man kan ta med sig i det fortsatta arbetet för att involvera näringslivet i det här.

När kan vi se ett näringslivsråd? Ja, propositionen är ju ännu inte antagen av riksdagen. Den kommer att hanteras under hösten, och beslutet kommer i december. Därefter får vi börja arbeta med de konkreta beslutens genomförande.

Anf. 44 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Tack, ministern, för uttömmande svar!

Precis som försvarsministern var inne på hoppas jag att denna hemska pandemi, som vi fortfarande är i, ändå lär oss saker. Covid-19:s framfart i världen påverkar ju många av Sveriges företag vad gäller tillgång till materiel och personal. Här kan vi tydligt se att ett formaliserat näringslivsråd skulle ha varit en viktig kontaktyta mellan näringsliv och stat, där vi proaktivt hade kunnat hantera frågor om krisberedskap och totalförsvar, till exempel effekterna av coronaviruset. Det handlar även om att i en pågående kris kunna dela information och problem för att snabbt kunna komma fram till lösningar tillsammans.

Där hade vi kunnat göra det lite bättre, och därför är jag intresserad av hur snabbt vi kan få ett näringslivsråd på plats. Jag undrar om jag ska tolka försvarsministern som att vi om propositionen går igenom kan få se detta under nästa år.

Just in time, som ministern var inne på, innebär en viss problematik ur lagerhållandeperspektiv. Men det är kanske också det man behöver – gamla lager, som egentligen inte hade någon större omsättning, är inte resurseffektivt för vare sig klimat eller ekonomi. Den här biten behöver ses över.

Det är tydligt att Sverige behöver en säker försörjning vid höjd beredskap. Jag tror att näringslivet verkligen är med på detta – min uppfattning när jag har träffat dem är att de verkligen vill. Jag har svårt att se varför det ska ta så mycket längre tid.

Anf. 45 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Erfarenheten har lärt mig att det är förenat med viss problematik att vara alltför specifik och lova att något kommer att ske under nästkommande år.

Det jag vill säga är att när propositionen väl är antagen kommer vi att arbeta med den här frågan precis som med alla de andra frågorna, och vi kommer att se till att det här verkställs. Sedan får man återkomma med exakt tidpunkt.

När det gäller beredskapslagret kan det konstateras att det avvecklades under den senare delen av 1990-talet och början av 2000-talet. Bristen på beredskapslager blev ju väldigt tydlig i samband med covid-19-pandemin. Vid en jämförelse med Finland kan vi också konstatera att de hade beredskapslager och på det sättet kunde lösgöra materiel på ett annat sätt.

Det har varit problem med både läkemedel och skyddsmateriel. Sedan hade vi ett Europa som stängde ned. Vi fick inte tag i det vi behövde. Det drogs till och med igång egen tillverkning av vissa saker i Sverige.

Vi får väl ta den samlade erfarenheten och titta på hur framtidens beredskapslager och beredskapssituation ska se ut här och hur det ska arrangeras. Precis som Alexandra Anstrell säger är det inte säkert att det ska ske på samma sätt som det gjorde då. Det kanske ska ske med andra typer av avtal och andra typer av metoder. Det är för tidigt att säga. Men det man ändå kan konstatera med önskvärd tydlighet är att just in time, den här marknadsorienteringen, inte har hållit. Det måste till någonting annat: ett mer robust system där samhället tar ansvar, ett starkt samhälle på ett helt

Prot. 2020/21:23

16 oktober

Svar på
interpellationer

annat sätt än med den organisation som vi nu har byggt. Vi måste se över hela fältet.

Tack så mycket för den här debatten! Vi kommer att återkomma i ärendet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:21 om Tullverkets befogenheter

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Borian Åberg har frågat mig om jag avser att initiera en översyn av den så kallade smugglingslagen, där Tullverkets befogenheter regleras, och i så fall när det arbetet kommer att starta. Borian Åberg har också frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att Tullverket inte ska hindras från att fullfölja sitt brottsbekämpande uppdrag.

Tullverkets befogenheter när det gäller kontroller av varor finns dels i tullagen, dels i den så kallade inregränslagen. Utöver den kontrollverksamhet som Tullverket bedriver i enlighet med de bestämmelserna har Tullverket också befogenhet att bedriva brottsbekämpande verksamhet avseende bland annat tullbrott och alla typer av smugglingsbrott, till exempel narkotika- och vapensmuggling. Från och med den 1 november kommer Tullverket också att kunna utreda brott som består av innehav eller bruk av narkotika, innehav av dopningsmedel och innehav av hälsofarliga varor. Tullverket och tulltjänstemännens befogenheter i brottsbekämpningen är i huvudsak desamma som Polismyndigheten och polismän har i sin brottsbekämpande verksamhet. Tullverket kan således inleda förundersökning om till exempel smugglingsbrott och har då tillgång till olika tvångsmedel. Tulltjänstemän har enligt smugglingslagen bland annat befogenhet att gripa den som misstänks för smugglingsbrott, ta egendom i beslag, göra en husrannsakan och utföra kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Dessa åtgärder får Tullverket också vidta om det är en utredning som leds av en åklagare. Beroende på hur allvarlig brottsligheten är kan Tullverket även använda sig av hemliga tvångsmedel såsom hemlig avlyssning. Beslut om denna typ av tvångsmedel fattas, på samma sätt som för Polismyndigheten, av en åklagare.

Regeringen har den senaste tiden lämnat förslag som ytterligare kommer att vässa Tullverkets förmåga i den brottsbekämpande verksamheten. Regeringen har till exempel i en proposition som överlämnades till riksdagen i augusti föreslagit skärpta straff för vapensmuggling. Lagändringen, som föreslås träda i kraft den 1 december i år, innebär att Tullverket i dessa ärenden kommer att kunna använda sig av fler tvångsmedel. Regeringen har också lämnat ett förslag till Lagrådet om utökade möjligheter för Tullverket att lägga postspärrar i post- och kurirflödet. Förslaget innebär att sådana spärrar utökas från att tidigare bara ha omfattat narkotika till att även omfatta skjutvapen, explosiva varor och ammunition.

Tullverket har också fått stora anslagsökningar under de senaste åren, både varaktiga medel för att stärka närvaron vid gränsen och en engångsvis förstärkning för inköp av teknisk utrustning och ökade kontroller i postflödet.

Tullverket har i dag omfattande befogenheter för att genomföra sitt brottsbekämpande uppdrag, och regeringen har på senare tid också sett till att Tullverket har fått utökade befogenheter. Mot bakgrund av detta ser jag ett behov av att ta ett samlat grepp över den lagstiftning som reglerar Tullverkets befogenheter så att de blir mer förutsägbara och enkla att tillämpa. Jag kommer också fortsatt att se över behovet av nya åtgärder om en sådan situation skulle uppstå.

Anf. 47 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret!

Mina frågor utgick från ett konkret fall. Det är ett fall som oroar mig mycket därför att Justitieombudsmannen lägger resurser på att utreda samarbete mellan polisen och Tullverket men framför allt därför att Tullverkets egen rättsavdelning har intagit en, enligt mig, mycket märklig inställning.

Därför hade jag förhoppningen att ministerns svar skulle vara konkret och inte en allmän redogörelse av gällande rätt och beskrivningar av vilka befogenheter Tullverket har eller en översiktlig redogörelse av de förbättringar av lagstiftningen som regeringen har initierat. Allt detta är helt utan koppling till min konkreta fråga.

Jag känner mig därför nödsakad att upprepa min frågeställning. Det som jag vill få svar på är: Hur kan tullen även i fortsättningen bistå polisen, trots att rättsavdelningens bedömning är att Tullverket inte får göra det när polisen har startat en förundersökning?

Jag ska göra en snabb rekapitulering av vad som har skett. Informationen har jag hämtat från Tullverkets svar till Justitieombudsmannen, och det är befattningshavarens berättelse.

Under Operation Rimfrost genomförde Tullverkets personal tillsammans med polisen en gemensam insats mot en person. Tullverkets roll var att biträda polisen med personal och hundekipage eftersom polisen inte hade tillräckligt med tjänstemän och inte heller narkotikasökhund. Polisen stoppade personens bil när personen körde fram till sin bostad. Misstanke om drograttfylleri och även narkotikabrott, bruk och innehav uppstod. Polisens förundersökningsledare fattade beslut om husrannsakan i bilen och bostaden. I anslutning till bostaden fanns ytterligare en bil tillhörande personen. Tullverkets gruppchef fattade beslut om punktskattekontroll av bilen, eftersom det misstänktes att personen transporterade och förvarade punktskattepliktiga varor. I bilen påträffades en påse vitt pulver som misstänktes vara narkotika. Påsen lämnades över till polisen, som då fattade beslut om husrannsakan i bilen. Tulltjänstemannen biträdde polisen vid husrannsakan. Vid husrannsakan i bostaden biträdde tulltjänstemannen polisen. Efter direktiv från polisens gruppchef genomförde Tullverkets narkotikasökhund bostaden. Tulltjänstemannen påträffade kontanter gömda på vinden som överlämnades till polisen. Tullverkets personal deltog inte i några ytterligare kontroller kopplade till detta ärende.

Det som har skett är att en tulltjänsteman och narkotikasökhund har bistått polisen vid en kontroll av bostad och av bil. För den som inte är jurist utan enbart utgår från sitt sunda förnuft, allmänna omdöme och generella uppfattning om vad som är rätt och fel framstår det inte som att Tullverket eller polisen har gjort något fel. Tvärtom har man samarbetat för att lösa en uppgift, precis som det står i polislagen 6 §.

Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Om Borian Åberg har synpunkter på vad Justitieombudsmannen gör och inte gör, som det lät i inledningen av anförandet, är det en myndighet under riksdagen och inte frågor som ska ställas till mig.

Vad gäller Tullverkets möjligheter att utföra arbete på uppdrag av Polismyndigheten har den specifika situation som Borian Åberg hänvisar till gjort att Tullverket just nu analyserar de juridiska förutsättningarna och även konsekvenserna av deras bedömning av hur lagstiftningen ser ut i dag. Man utgår också från vad en förändrad lagstiftning skulle kunna få för konsekvenser för Tullverket.

För mig är det givetvis viktigt att lyssna på myndighetens bedömning av situationen innan jag fattar beslut om hur vi bör gå vidare i denna fråga. Jag är därför intresserad av att höra Tullverkets analys. Sedan måste givetvis konsekvenserna av eventuella förändringar i lagstiftningen nogta utvärderas. Det skulle ju kunna få konsekvenser för Tullverkets möjlighet att stoppa insmuggling av vapen och arbeta med att stoppa insmuggling av vapen och narkotika, vilket också är viktiga verksamheter.

Jag behöver givetvis titta på olika aspekter av en eventuell lagstiftningsförändring – men först lyssna på Tullverkets analys.

Anf. 49 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Det är positivt att Tullverket analyserar situationen för att så som det är nu kan vi inte ha det. Man kan tänka sig en situation där polisen behöver hjälp med att genomsöka en bil med narkotikahund – ja, man kan rada upp en massa situationer där en samverkan hindras effektivt av rättsavdelningens bestämmelser.

Vid flera tillfällen har regeringsmedlemmar talat sig varma för Operation Rimfrost, om den lyckade samverkan mellan olika myndigheter, om alla beslag som har gjorts och om alla kriminella som har lagförts. Det råder ingen som helst tvekan om att samarbete mellan polisen, Tullverket, Migrationsverket med flera myndigheter är den rätta vägen att gå om vi ska få bukt med den omfattande brottslighet som plågar vårt land.

Därför är det kontraproduktivt och direkt förödande när de egna myndigheterna gör tolkningar som går stick i stäv med lagstiftarens intentioner. Exemplet om Tullverket rättsavdelning är inte det enda; jag har ett annat exempel om Skatteverkets bedömning, men det tar jag vid ett annat tillfälle.

Min poäng är att Tullverkets analys måste göras skyndsamt om det skulle visa sig att lagstiftningen inte är tillräcklig. I sitt svar till Justitieombudsmannen skriver Tullverket att de tolkar polislagens 6 §, där man säger att myndigheterna ska bistå polisen med hjälp, som en sorts allmän rekommendation. Det kan jag inte tro att det är. I den allvarliga situation som vårt land befinner sig måste verkligen de brottsbekämpande myndigheterna samarbeta.

Tullen är en nyckelaktör i det hela. Vi har stora problem med inflödet av knark över våra gränser. Alla dessa gängskjutningar och mord handlar om att markera revir för knarkförsäljning, och en massa ungdomar blir involverade som knarkkurirer. Vi måste sätta stopp för detta så snabbt som möjligt. Knarkhandels pris är högt för samhället, både i form av mänskligt lidande och i reda pengar. Det handlar om alla de skjutnas sjukvårdskostnader och alla förstörda liv.

Det finns ett stort samhällsintresse av att tullen ska kunna utöva sina befogenheter även i gränslandet mellan polisens befogenheter och tullens. När man tar en brottsling är det svårt att avgöra vem som ska starta förundersökningen. Att titta i lagen och höra av sig till rättsavdelningen fungerar inte i verkligheten. Det handlar om ett sekundschnabbt agerande. Myndigheterna ska aldrig tveka om vad som gäller.

Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är verkligen viktigt att myndigheterna inte ska tveka om vad som gäller. Därför säger jag också att vi är beredda att se över Tullverkets samlade lagstiftning för att få ett enkelt och transparent regelverk – detta ju inte minst mot bakgrund av att regeringen i ett flertal beslut har stärkt Tullverkets möjlighet att agera inom det brottsbekämpande området, vilket gör att lagstiftningen kanske är mindre transparent än den annars skulle vara.

Detta beror dock som sagt på att regeringen har varit väldigt aktiv och gett Tullverket en lång rad nya instrument, utöver att vi har tillfört stora resurser till Tullverket för att de ska kunna anställa fler tulltjänstemän och jobba hårdare vid våra gränser för att stoppa införsel av narkotika, vapen och annat.

Regeringen har också i dag skickat ut ett förslag på remiss som ger Tullverket ökade möjligheter att till exempel kvarhålla personer som ska föra stöldgods ur landet. Detta kompletterat med ytterligare resurser till Tullverket ger verket givetvis mer muskler än det har haft tidigare.

Regeringen har alltså jobbat kraftfullt.

Jag har också märkt att när vi har varit tydliga med att myndigheterna ska samarbeta mot olika former av brottslighet har det verkligen gett resultat. Till exempel gav jag en lång rad myndigheter i uppdrag att samarbeta för att stoppa spritbussarna, och detta har i praktiken lett till att vi inte längre ser den typ av spritbussar som tidigare rullade genom Sverige och som underlättade för ungdomar att få tag på osäker alkohol. Ja, all alkohol är osäker på något sätt, men denna kunde vara direkt giftig.

Det är givetvis viktigt att vi säkerställer att det finns tydlighet i lagstiftningen för Tullverket.

Om Borian Åberg har synpunkter på Tullverkets rättsavdelning finns möjlighet att kalla Tullverket till skatteutskottet. Jag tror att de svarar bättre på dessa frågor än vad jag gör.

Anf. 51 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag välkomnar alla beslut som stärker Tullverkets möjlighet att utöva sitt brottsbekämpande uppdrag.

När det gäller Tullverkets möjlighet att stoppa bilar som för stöldgods ut ur landet har vi moderater länge drivit denna fråga och är glada över att regeringen slutligen har lyssnat på oss.

När det gäller Tullverkets befogenheter att utöva sitt uppdrag vill jag lyfta en annan fråga som måste lösas på regeringsnivå, nämligen frågan om Tullverkets beväpning.

Lagarna som reglerar Tullverkets funktion är skrivna för länge sedan och för en tid då Tullverkets primära uppgift var att beräkna olika avgifter och se till att införsel och utförsel skedde på ett lagligt och korrekt sätt. Nu har vi ett helt annat brottslandskap, och det är ett stort bekymmer för tul-

lens tjänstemän att de har att göra med gäng som är beväpnade och att Tullverket inte har möjlighet till denna typ av försvar om det skulle behövas.

Det gjordes en analys av behovet av beväpning av Tullverket, men den gjordes 2015. Nu har det gått fem år, och som jag sa har situationen i landet när det gäller brottslighet blivit mycket allvarlig. Därför är det fel att fatta beslutet att frågan inte behöver ses över baserat på en fem år gammal analys.

Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Borian Åberg ställer frågor om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och ser ett behov av att förstärka Tullverkets möjligheter. Jag är glad över att det finns ett brett stöd i riksdagen för det arbete som regeringen bedriver för att stärka Tullverket vad gäller att ge dem både nyare, vassare och ökade resurser så att de kan anställa de tullare som behövs för att bedriva sin verksamhet.

Att regeringen, som vi har gjort flera gånger, ger i uppdrag till myndigheter att samverka för att ta sig an specifika problem har visat sig att vara ett effektivt sätt att åtgärda dem. Det är en väg som naturligtvis kommer att fortsätta. Där vill vi såklart se till att Tullverket har de resurser och verktyg som de behöver, och vi är beredda att se över Tullverkets samlade lagstiftning så att det ska vara enkelt och tydligt för tullarna vad de kan göra och inte göra.

Jag delar helt Borian Åbergs uppfattning att den brottsbekämpande delen av Tullverket är mycket viktig. Jag vill också säga att även de andra delarna av Tullverkets arbetsuppgifter är viktiga. Det handlar om att underlätta internationell handel och göra det enkelt för svenska företag att exportera och importera till landet. Därutöver har de en viktig uppbördsverksamhet, och dessa två delar av Tullverkets arbetsuppgifter är en förutsättning för att vi ska få in de tullar, avgifter och skatter som behövs för att vi ska kunna öka resurserna till den brottsbekämpande delen, så den är väl så viktig i Tullverkets arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:33 om åtgärder mot fusk och bidragsbrott

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat mig vilka konkreta samlade åtgärder jag vidtar i fråga om folkbokföringen och samordningsnumren för att bekämpa fusk och brotten som drabbar bidrags- och välfärdssystemen och vad jag har åstadkommit hittills i det arbetet.

Sedan den här regeringen tillträdde har vi genomfört en kursändring för att skapa ordning och reda i folkbokföringen. Det kräver ett enträget arbete och att ansvariga myndigheter ges rätt förutsättningar. En del i att skapa rätt förutsättningar handlar om tydliga signaler till befolkningen om att var och en ska vara folkbokförd där den bor. Därför har det varit särskilt

viktigt att återinföra det folkbokföringsbrott som den moderatledda regeringen avskaffade.

Regeringen har dessutom genomfört ett flertal andra åtgärder i syfte att förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Skatteverket har fått ökade anslag och fler verktyg för att kunna upptäcka, utreda och åtgärda fler fel i folkbokföringen. Myndigheten har nu möjlighet att avregistrera falska identiteter från folkbokföringen och göra besök för att kontrollera en persons bosättning. Dessutom har vi gett Skatteverket bättre förutsättningar för ett effektivt och ändamålsenligt informationsutbyte inom myndigheten, bland annat genom att sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter har införts mellan folkbokföringsverksamheten och den brottsbekämpande verksamheten.

De brottsutredande och bidragsutbetalande myndigheterna bedriver sedan flera år ett gemensamt arbete mot organiserad brottslighet. Som ett led i det arbetet riktas särskilda insatser mot välfärdsbrottslighet, och så sent som i somras gav regeringen ett uppdrag till tolv statliga myndigheter att inrätta ett pilotprojekt för att komma åt felaktig folkbokföring kopplad till organiserad brottslighet. Uppdraget samordnas av Skatteverket och ska redovisas senast den 1 oktober 2021.

Men vårt arbete stannar inte där. Finansdepartementet har även remitterat en promemoria i vilken bland annat föreslås en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen är oriktig eller ofullständig. I promemorian lämnas även förslag som syftar till att stärka systemet med samordningsnummer. Därutöver har regeringen tillsatt en utredning som ska fokusera på åtgärder som ytterligare kan minska förekomsten av oriktiga uppgifter i folkbokföringen samt se över hela systemet för samordningsnummer. Utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 1 april 2021.

Avslutningsvis vill jag även nämna att regeringen i budgetpropositionen för 2021 har föreslagit att Skatteverkets anslag ökas med 43 miljoner kronor engångsvis 2021 för att förstärka och effektivisera folkbokföringsverksamheten. Från och med 2022 beräknas anslaget ökas med 20 miljoner kronor varaktigt. I och med tillskottet kommer Skatteverket bland annat att kunna förstärka sin verksamhet i att motarbeta felaktig folkbokföring.

Anf. 54 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Problemen i Sverige är många och allvarliga. Tyvärr har känslan smugit sig på hos många människor att det kanske inte ens är värt att diskutera alla problem längre eftersom de varje dag i sin direkta närhet eller bekantskapskrets eller åtminstone genom medierna möts av ett Sverige som inte står att känna igen och som få hade kunnat föreställa sig om de för tio år sedan hade ombetts att beskriva hur Sverige skulle se ut i framtiden.

Det är grov och riktad organiserad brottslighet mot våra välfärds-system, människor som utan ett enda hederligt handtag tömmer de offentliga finanserna på resurser och tar pengar som skulle ha gått till samhällets mest utsatta genom till exempel LSS för att i stället berika sig själva, gränsöverskridande brottslighet som inte stoppas av tullen och som kommer in i landet, människor som utnyttjar våra finansiella system för att tillskansa sig pengar de inte har rätt till, grov organiserad brottslighet som gömmer sig på falska adresser, människor som säljer adresser till personer som kanske inte ens borde vara i Sverige, folk som säljer helt falska adres-

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Svar på
interpellationer

ser och kommuner som betalar ut försörjningsstöd som de egentligen inte borde betala ut.

Det är helt enkelt så att det svenska samhället har drabbats av ett mycket allvarligt tryck från kriminell verksamhet. En korrekt folkbokföring och ordning och reda med samordningsnummer löser givetvis inte alla problem, men jag hoppas att finansministern är överens med oss moderater när vi säger att ordning och reda i folkbokföringen och ordning och reda med samordningsnumren är en grundförutsättning och en hörnsten för att komma till rätta med och lösa alla andra problem.

Herr talman! Det är kanske inget högt tonläge som behövs i denna debatt utan snarare ett manande till åtgärder och eftertänksamhet. Jag delar den stora besvikelse som många svenskar har uttryckt de senaste veckorna och dagarna över att regeringen levererar en budget utan samlade åtgärder för en komplett nationell folkräkning. Det hade verkligen varit läge för det. I stället genomförs kanske 5–10 procent av det som behövs.

Många människor blev också mycket besvikna den här veckan när Socialdemokraterna tillsammans med de partier man styr Sverige med röstade nej här i riksdagen till Moderaternas förslag om en nationell folkräkning. Det är svårt att förstå varför regeringen inte vill genomföra en sådan åtgärd. Behovet är uppenbart. Det är offentliga finanser som dräneras på pengar av brottslig verksamhet, människor som utnyttjas hänsynslöst av personer som handlar med folkbokföringsadresser och människor som inte bor på eller är skrivna på rätt ställe. Skatteverket talar om ungefär 200 000 fel i verksamheten. Det går inte att låta bli att undra, och jag skulle upp-skatta om finansministern kunde ge ett svar på frågan: Varför vill man inte ta tag i detta?

Sverige har historiskt och genom åren gjort folkräkningar. Det ingår i konceptet att vårda och ta hand om ett land, och behovet är akut. Men, Magdalena Andersson, varför vill regeringen inte nu göra detta?

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att det finns en samsyn här i riksdagen om behovet av att vi har en korrekt folkbokföring och att Moderaterna också ångrar det faktum att man tog bort rubriceringen folkbokföringsbrott under sin tid vid makten. Det vore bra att få höra Niklas Wykman kommentera det.

Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att komma till rätta med de felaktigheter som finns i folkbokföringen men också för att stärka systemet med samordningsnummer. Vi har så sent som i budgeten också tillfört Skatteverket ytterligare resurser så att man ska kunna arbeta med en korrekt folkbokföring. Vi delar helt den bilden.

Då uppstår en fråga. Jag är beredd att lyssna på argument kring om en folkräkning skulle vara det mest effektiva sättet att använda samhällsresurser för att komma till rätta med problemen med felaktigheter i folkbokföringen. Men jag har ännu inte hört argument för att det är det bästa sättet att komma till rätta med problemen. Det är ändå så att 98 procent av svenska folket är korrekt folkbokförda, och Skatteverkets bedömning är att det är ungefär 2 procent som är felaktigt folkbokförda.

Då är frågan: Hur mycket av våra gemensamma resurser ska vi lägga på att kontrollera dessa 98 procent när det är dessa 2 procent som vi vill komma åt? Eller är det mer effektivt att jobba särskilt riktat mot dessa 2 procent? Det är det som vi har jobbat med under de senaste åren när vi har stärkt Skatteverkets möjligheter att rikta åtgärder mot dessa 2 procent. Men jag är beredd att lyssna på argument.

Jag tycker att det är viktigt att ha med sig att när man har gjort folkräkningar i Sverige – senast folk- och bostadsräkningen – använder man mycket registerdata. Man har också blanketter som man skickar ut. Det är klart att om människor är felaktigt folkbokförda av misstag kan man kanske komma till rätta med det i en folk- och bostadsräkning. Men de som medvetet är felaktigt folkbokförda för att tillförsäkra sig medel och fuska kommer naturligtvis inte att fylla i blanketterna på ett sådant sätt att de blir korrekt folkbokförda.

Jag har bara svårt att se att man med en folkräkning skulle komma till rätta med det som är medvetet fusk och fel, i alla fall med en folkräkning av den typ som man hade tidigare. Men jag är gärna beredd att lyssna på Niklas Wykmans argument kring detta och gärna också till en kommentar om folkbokföringsbrottet.

Anf. 56 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Rubriceringen folkbokföringsbrott är återinförd, och det är bra. Magdalena Andersson och den här regeringen har en tro på att man inte kan uttrycka att saker och ting blir fel och en vilja att hävda att allting man gör är rätt. Så är det givetvis inte.

Att avskaffa rubriceringen folkbokföringsbrott var fel, sett i efterhand. Man kan också med enkelhet konstatera att återinförandet av denna brottsrubricering inte har löst problemen. Är då problemen större eller mindre nu? Problemen är större nu, trots att brottsrubriceringen är återinförd. Det är min övertygelse att en mycket stor del av svenska folket delar denna syn. Man kan undra i vilket syfte Magdalena Andersson tror att just denna åtgärd hjälper, för uppenbarligen gör den inte det.

Detta fångar lite grann det som är kärnan i problemet för den här regeringen. Man berömmar sig för åtgärder, lagstiftning, utredningar, samarbeten, januariavtal och punkter man har på olika typer av listor. I teorin är landet enligt regeringen jättebra. Men i verkligheten är det inte det. I verkligheten finns väldigt många allvarliga problem, där alla de åtgärder som regeringen berömmar sig för uppenbarligen inte hjälper och inte fungerar.

Magdalena Andersson sa att hon ville lyssna på argument. Det verkar just nu inte som att förutsättningarna för det är de bästa. Men om man ändå skulle göra ett försök kan man konstatera att vi har avsatt en halv miljard i vår budget för att genomföra en folkräkning.

Magdalena Andersson gör någonting som är populärt nu för tiden, fru talman: Man målar upp att motståndaren vill någonting, och sedan argumenterar man emot det. Men Moderaterna har aldrig föreslagit någonting som påminner om det som Magdalena Andersson beskriver. Tvärtom har vi noggrant gått igenom i vårt förslag att vi anser att Skattemyndigheten och andra myndigheter ska ha möjlighet att arbeta riskbaserat och att man särskilt ska kunna fokusera på områden, adresser eller sammanhang där man kan tänka sig att felen är stora.

Vi har varit tydliga med att det för de allra flesta säkert kan räcka med en digital verifiering av var man bor. Det här har Magdalena Andersson tydligen inte lyssnat till, men hon har nu chansen att höra det.

Vår beräkning och bedömning är att en tillräcklig sådan här insats under nästa år kostar ungefär 500 miljoner kronor. Det är väldigt mycket pengar, men i en statsbudget är det inte en avgörande kostnad. Det är därför svårt att förstå varför Magdalena Andersson nöjer sig med ungefär en tiondel av de resurser som rimligtvis krävs för att komma till rätta med problemen.

Finns det andra skäl, Magdalena Andersson, som ännu inte är redogjorda för kring varför man motsätter sig en nationell folkräkning? Finns det problem i Borlänge, Malmö eller någon annanstans som man inte vill tydligt och klart ska komma upp till ytan?

Det är svårt att förstå motviljan mot att lösa detta. Det här är självklart ingen perfekt lösning. Det löser inte alla problem, och ingen skulle heller någonsin hävda det. Självklart kommer det att innebära en viss uppoffring för alla människor att man ska behöva verifiera sin folkbokföringsadress och så vidare. Men det är min övertygelse att nästan alla svenskar är beredda att lägga den kvart eller de 20 minuter det skulle ta för att bidra till att motverka den mycket grova och organiserade brottslighet som riktar sig både mot människor rent fysiskt och mot våra gemensamma resurser i de offentliga finanserna.

Moderaternas bud är väldigt tydligt, Magdalena Andersson. Det är en halv miljard kronor, och vi riktar givetvis in insatserna mot dessa 2 procent. Varför säger finansministern nej?

Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman hävdar att folkbokföringsfelen har ökat. Nu ser jag att han skakar på huvudet, så det gör han tydligen inte. Man skulle annars kunna få den uppfattningen när man lyssnade på hans anförande, men det är bra att vi är eniga om att det inte finns någon statistik som tyder på att de har ökat. Å andra sidan är den typen av statistik naturligtvis alltid omgärdad av stor osäkerhet.

Jag tycker fortfarande inte att jag har hört något annat från Niklas Wykman än att vi ska satsa mycket på folkbokföringsfel, att det är viktigt att man jobbar riskbaserat och att Skatteverket nu sätter in sina åtgärder där man tror att det kan finnas fel eller där man har underrättelseinformation om detta. Där är vi helt eniga.

Men det jag inte känner mig lika övertygad om – inte heller efter att ha lyssnat på Niklas Wykman – är att vi ska lägga stora resurser från samhällets sida på att kontrollera alla de 98 procent som är korrekt folkbokförda. Jag känner mig ännu inte övertygad om att det är rätt väg att gå fram.

Däremot ska Skatteverket naturligtvis fokusera på de adresser där man tror att det kan finnas fel i folkbokföringen. Där har vi också nu bland annat infört en underrättelseskyldighet när andra kan upptäcka att det finns risk för att människor är felaktigt folkbokförda.

Anf. 58 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Sverige är allvarligt plågat av brottslighet. Det är brott som riktar sig mot den enskilda människans trygghet i vardagen. Det handlar om våld, och det handlar om gäng ute på gatorna.

Sverige är också drabbat av en annan typ av allvarlig brottslighet. Det är gäng som på ett mer raffinerat sätt försöker tömma våra gemensamma resurser genom att tillförsäkra sig resurser från välfärden som man inte alls är berättigad till. För detta krävs åtgärder – åtgärder som våra myndigheter pekar på. Det krävs ordning och reda i folkbokföringen. Det krävs ordning och reda med samordningsnumren.

Det här avfärdar finansministern med att det skulle innebära en för stor uppoffring för andra människor att verifiera sin folkbokföringsadress. Men att göra detta skulle för de allra flesta människor vara en mycket enkel och snabb process. Utifrån en sådan undersökning skulle berörda myndigheter kunna identifiera var problemen finns och där sätta in åtgärder.

Magdalena Andersson är säkert medveten om att alla vi svenskar deklarerar varje år. De allra flesta kan skicka in ett brev eller verifiera med sitt bank-id var man bor och var man är folkbokförd någonstans.

Det här använder alltså Magdalena Andersson. Hon tror så lite om svenska folket att hon säger att de 20 minuter som det max skulle ta för de allra flesta utgör ett oöverstigitligt hinder för att komma åt brottslighet och människor som fuskar.

Så lite tror inte jag om svenska folket. Jag vet att människor är beredda att göra mycket för att åtgärda den här typen av problem, mycket mer än vad som krävs för att verifiera sin folkbokföringsadress.

Sluta alltså gömma dig, Magdalena Andersson, bakom det du tror är ovilja från svenska folket! De vill att vi löser de här problemen.

Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det där är faktiskt trams. Det var inte alls det jag sa. Det är intressant att Niklas Wykman inledde med att säga att vi inte behövde ha högt tonläge i den här debatten – så länge räckte den insikten hos Niklas Wykman. Jag är i och för sig inte förvånad.

Jag har aldrig hävdat att det är de enskilda individernas arbetsinsats med att göra en folkräkning som är problemet. Problemet är hur vi ska använda våra gemensamma resurser, myndigheternas pengar, mest effektivt. Är det genom att ha en stor administrativ procedur kring detta, eller är det genom att specifikt arbeta med de 2 procent som bedöms kunna vara felaktigt folkbokförda?

För mig som finansminister, som också är ansvarig för att beskatta svenska folket, är det alltid väldigt viktigt att använda våra gemensamma resurser på det allra mest effektiva sättet. Det är ingen myndighet som har kommit till mig och sagt: Vi tror att en folkräkning skulle vara det mest effektiva sättet att komma åt de felaktigheter som finns i folkbokföringen. I så fall skulle jag naturligtvis vara beredd att lyssna. Jag är också beredd att lyssna på Niklas Wykman om han kan komma med övertygande argument för att detta är det mest effektiva sättet att använda våra gemensamma resurser, skattebetalarnas pengar. Jag har inte hört de argumenten i den här debatten, men jag är naturligtvis beredd att fortsätta lyssna om Niklas Wykman kommer med några andra argument eller om de myndigheter som jobbar med detta menar att det här skulle vara ett effektivt verktyg.

Den här regeringen har visat att den är beredd att vidta krafttag mot den brottslighet som finns. Den är allvarlig, den drabbar många och den dränerar våra gemensamma resurser, precis som Niklas Wykman säger. Det är precis därför vi ska använda de verktyg som är allra mest effektiva

för att på mest effektiva sätt komma åt brottsligheten. Där är min bedömning i dagsläget att en folkräkning inte är det mest effektiva verktyget.

Jag har inte blivit övertygad av den här debatten, men jag är beredd att fortsätta lyssna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:25 om utvecklingen i Belarus

Anf. 60 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig om jag har för avsikt att se till att Sverige inte betraktar och behandlar Lukasjenko som en legitim företrädare för Belarus när han nu åter, för sjätte gången, har installerat sig som president.

Jag har vid flera tillfällen den senaste tiden fått frågor om regeringens syn på utvecklingen i Belarus. Jag välkomnar detta engagemang. Det är en styrka att Sveriges riksdag står samlad för respekten för mänskliga rättigheter och demokrati och rätten att uttrycka sig fritt. Regeringen följer noggrant, och delar oron för, utvecklingen i Belarus.

Regeringen har tydligt fördömt allt oproportionerligt användande av våld, godtyckliga frihetsberövanden av fredliga demonstranter och valfusk som den belarusiska regimen är ansvarig för. Lukasjenko saknar i dag varje form av demokratisk legitimitet.

Lukasjenko utövar kontroll över statliga belarusiska institutioner, och det är hos honom ansvar ska utkrävas för kränkningar av mänskliga rättigheter och undergrävande av demokrati och rättsstatens principer. Sverige erkänner stater, inte regeringar eller ledare.

EU:s enighet och gemensamma hållning är avgörande för hanteringen av situationen i Belarus. Vid utrikesministrarnas möte den 12 oktober beslutade vi att EU ska begränsa bilateralt samarbete med centrala myndigheter i Belarus och utesluta samarbete med institutioner som är ansvariga för kränkningar av mänskliga rättigheter. Samarbete med Belarus inom ramen för östliga partnerskapet kommer att fortsätta på icke-politisk nivå. Vi kommer att fortsätta att koordinera vår hållning gentemot Belarus på EU-nivå. Regeringen är fast besluten att inte bidra till att legitimera Lukasjenkos styre. EU har infört sanktioner mot företrädare för hans regim och har kommit överens om att påbörja arbetet med ytterligare sanktionslistningar, inklusive mot Lukasjenko.

Sverige har under lång tid bedrivit en tydlig och konsekvent politik avseende mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Belarus, där vi markerat mot alla former av valfusk, orättfärdiga inskränkningar av mötes- och yttrandefrihet liksom godtyckliga frihetsberövanden av fredliga demonstranter, oppositionella, fackföreningsföreträdare, journalister och andra medarbetare. Detta har vi gjort publikt och i olika sammanhang, inom EU och FN samt direkt till Belarus, bland annat under mitt besök i Minsk i november 2019.

Sverige har ett långsiktigt, uthålligt engagemang i Belarus som syftar till att gradvis påverka attityder, inställning och kunskap. Det är vår övertygelse att detta arbete på sikt kan bidra till strukturella förbättringar. Arbe-

tet har hela tiden åtnjutit starkt stöd bland de icke-statliga organisationer som vi regelbundet konsulterar i Belarus.

Inom biståndet stöder Sverige bland annat oberoende civilsamhällesorganisationer och finansierar samarbeten mellan svenska partinära organisationer och deras motparter i Belarus. Med tanke på den senaste utvecklingen i landet ser vi nu över hur vi kan intensifiera stödet till det belarusiska civilsamhället.

Endast en fredlig och demokratisk process som understöds av ett starkt civilsamhälle och bevakas av oberoende och fria medier kan leda till hållbara lösningar på den situation som nu råder. Den belarusiska regimen måste engagera sig i en genuin dialog med oppositionen. Som inkommande ordförande i OSSE har jag tillsammans med det nuvarande albanska ordförandeskapet erbjudit facilitering av en sådan dialog. Tyvärr innebär regimens agerande att förutsättningarna för detta för närvarande saknas. Vi behöver använda alla tillgängliga redskap för att påverka utvecklingen i rätt riktning och verka för att Belarus respekterar åtaganden om mänskliga rättigheter och de åtaganden om grundläggande fri- och rättigheter som vi gemensamt har kommit överens om inom OSSE.

Anf. 61 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och utrikesministern! Jarl Hjalmarson-stiftelsen, en Moderaterna partinära internationell stiftelse som också finansieras med skattemedel, har engagerat sig i Belarus, dessförinnan Vitryssland, under hela sin existens. Den ger ut ett nyhetsbrev, och jag saxar från bara de senaste dagarna:

Demonstrationståg med pensionärer angrips av polis. Fler än 100 personer greps, en av dem en 59-årig kvinna som dömdes till 13 dagars fängelse. Hennes son tilläts inte ge henne vare sig mediciner eller varma kläder.

En annan rubrik: Blomsterhandlare gripen och grovt misshandlad.

Fler rubriker, fru talman: Stor brutalitet mot demonstranter och många skadade under helgens protester. Kvinnor världen över demonstrerade för Belarus under lördagen.

Vi kan läsa denna typ av rapsodisk rapportering från Belarus. Det är också skälet till att det, precis som utrikesministern framhåller i sitt svar, finns ett starkt engagemang i Sverige – i riksdagen, i civilsamhället och på gator och torg. Belarus ligger oss nära, geografiskt men också politiskt och känslomässigt. Det här är en del av vårt närområde, och det är därför som det som sker och våldet som vi nu ser är så upprörande. Det var det min interpellation handlade om.

Det som hände nu i detta närområde var att nästan i skymningen, dolt för omvärlden, lät sig Lukasjenko sväras in för ännu en presidentperiod. Den skulle formellt sett egentligen ha gått ut den 5 november, tror jag, men nu är han redan insvuren av sig själv – inte för att han har en folklig legitimitet.

Det är det här som min fråga egentligen ytterst handlar om. Hur ska vi behandla den här personen?

Fru talman! Utrikesministern är mycket diplomatisk och säger att vi inte erkänner regeringar eller ledare utan att vi erkänner stater. Det är sant på ett plan men inte på ett annat. Vi kan till exempel se det när det gäller Venezuela. Precis samma formuleringar användes av precis samma reger-

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Svar på
interpellationer

ing tills det en dag ändå blev uppenbart att president Maduro inte skulle kunna vara en legitim företrädare och vi därför i dag säger att det är nationalförsamlingen i Venezuela och Guaidó som dess talman som är den legitima företrädaren.

Därför är det oerhört viktigt att från riksdagens talarstol markera: Lukasjenko är inte en legitim företrädare för Belarus. Då finns det anledning, fru talman, att se vad vi kan göra ytterligare för att bistå folket i Belarus som kämpar. Jag tycker att det är utmärkt att utrikesministern säger att Sverige kan facilitera. Jag skulle därför vilja ställa en konkret fråga: Skulle inte i facilitering också kunna ingå att man bjuder in till exempel Svetlana Tichanovskaja, som är företrädaren och symbolen för det fria Belarus, till Sverige? Jag vet att utrikesministern har haft kontakt med henne, jag har själv haft kontakt med henne, och olika organisationer, till exempel Nordiska rådet, har kontakt.

Dessutom har Svetlana Tichanovskaja tillsammans med de andra demokratiföreträdarna ställt ett krav på Lukasjenko att han formellt sett ska avgå som president senast den 25 oktober. Annars kommer allmän strejk att utlysas till den 26 oktober. Då är frågan: Hur ställer vi oss till det? Vad kommer vi att säga till det kämpande belarusiska folket den 26 oktober när de går ut på gator och torg för att slåss för sin frihet?

Anf. 62 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Hans Wallmark, för att du tar upp den här viktiga diskussionen i riksdagens kammare! Jag är också glad över att du tar upp arbetet som Jarl Hjalmarson-stiftelsen gör. Jag har själv varit engagerad i Olof Palmes internationella center där jag under 13 år satt i styrelsen och också var vice ordförande.

Vi startade redan 2000 en kampanj som hette stopluka.nu. Sedan övergick den 2002 i ytterligare en kampanj som hette För yttrandefrihet och pressfrihet i Vitryssland. I dag benämner vi ju inte landet som Vitryssland utan Belarus. Bland annat hade jag själv och den dåvarande utrikesministern Anna Lindh torgmöten där vi ställde krav på yttrandefrihet och pressfrihet. Första gången jag själv deltog i samarbete i Belarus med civilsamhällesorganisationerna var 2004, då vi samarbetade med framför allt kvinnoorganisationer. Sedan har det följts av en rad andra aktiviteter.

Jag delar alltså helt synen som Hans Wallmark har. Det är oerhört viktigt att vi satsar på direkta kontakter mellan våra partier, våra NGO:er och medier. Det är någonting som verkligen stärker civilsamhället och folket i Belarus.

Regeringen har varit väldigt tydlig med att presidentvalet i Belarus inte var fritt eller rättvist. Vi har fördömt det våld som Hans Wallmark berättar om och som vi tyvärr får rapporter om i princip dagligen. En del av våldet är dessutom mycket grovt.

Vi erkänner inte resultatet av valet. Jag har svårt att se att det finns förutsättningar för Aleksandr Lukasjenko att sitta kvar, inte minst efter den hemliga presidentinstallationen som tog bort den sista möjligheten till att ha en direkt kontakt.

Vi vill att det ska bli nya val – vi stöder oppositionen när det gäller det – som observeras av OSSE och Odih, som är organisationen för mänskliga rättigheter inom OSSE och som bland annat har valobservationer. Hur

den här politiska övergången ska se ut är en fråga för det belarusiska folket att ta ställning till.

Vi kommer att fortsätta att ställa tydliga krav på Lukasjenko att han stoppar våldet och trakasserierna och inleder en genuin dialog med oppositionen. Han har haft en så kallad dialog inne i KGB:s fängelse med fängslade oppositionspolitiker. Det är naturligtvis inte på något sätt att se som en fri dialog. Alla politiska fångar måste naturligtvis släppas innan man över huvud taget kan ha en sådan dialog. Det är då vi från OSSE:s ordförandeskaps sida har sagt att vi är beredda att facilitera det. Så sent som för bara några dagar sedan stödde Svetlana Tichanovskaja i personliga samtal med svenska diplomater detta förslag.

Anf. 63 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Utrikesministern och undertecknad har nu presenterat problemet. Vi har beskrivit vad som sker i Belarus på ett ganska likartat sätt. Jag tycker att det utrikesministern sa på intet sätt jävar eller ändrar min bild lika lite som det jag sa jävar utrikesministerns bild, utan vi är rörande överens.

Jag tycker också, rent parentetiskt, fru talman, att det har varit en styrka under åren att socialdemokrater och moderater har arbetat sida vid sida i ett antal länder för att upplysa om demokratins och det öppna samhällets styrkor. Belarus är ett sådant område. Den erkänslan vill jag visa Socialdemokraterna och Olof Palmes internationella center på samma sätt som utrikesministern returnerade det när det gäller Jarl Halmarson-stiftelsen. Det tycker jag visar på den positiva svenska särarten.

Nu tycker jag att vi i den här omgången i debatten måste börja koncentrera oss på att gå från ord till handling. Den märkliga valomgången, som ingen av oss erkänner, hölls den 9 augusti. Efter det såg vi en massiv ström av människor som gick ut på gator och torg med rödvita banderoller och blommor i handen för att kräva sitt lands återupprättande av heder. De har gjort det dag ut och dag in, och så har de ställt frågan till oss i Europa och EU: Vad gör ni, och hur markerar ni?

Jag vet att det har varit plågsamt för utrikesministern, och det har varit väldigt plågsamt för mig att se att EU har haft sådana svårigheter att formulera ett tydligt budskap i form av sanktioner. Nu har det kommit på plats, till slut, och det ska regeringen ha heder och respekt för tillsammans med de andra länderna som har drivit på för det. Men den här långa tidsutdräkten provocerar. Vi måste nu kunna ge ett svar till det belarusiska folket på frågan: Vad tänker ni göra mer i Europa?

Ett problem med den här typen av ledare som bygger sin makt på våldet och övergreppet är att de ingenting hellre vill än att bita sig kvar. De vill att tiden ska gå. Månad adderas till månad, och år adderas till år. Så har Lukasjenko gjort nu i över 20 år. Det är så Maduro håller sig fast vid makten i Venezuela.

Därför krävs ett antal saker. Jag tycker att det vore bra om vi från Sveriges sida säger att val måste genomföras som är korrekta, rättvisa, öppna och demokratiska. Det har inte skett i Belarus på två decennier.

Jag tycker att det vore bra om Sveriges utrikesminister sa att i ett led i att facilitera de här samtalen vore det rimligt att Svetlana Tichanovskaja kommer till Sverige, om så önskas av henne. Vi har haft andra företrädare

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Svar på
interpellationer

för den belarusiska demokrati rörelsen här, men hon är den emblematiske symbolen.

Jag tror också att vi måste bereda oss, fru talman, inte för när presidentskiftet skulle ha skett i början av november utan redan nu, för den 25 och den 26 oktober, då man från demokratiaktivisterna och Svetlana Tichanovskajas sida har sagt Lukasjenko senast måste dra sig tillbaka.

Jag tror inte att han kommer att göra det, fru talman, och jag tror inte att utrikesministern tror det heller. Då måste vi förhålla oss till ett Belarus som kommer att koka ännu mer – kanske i form av strejker och kanske i form av ytterligare ökat våld från regimens sida. Då kan vi inte göra likt vi gjorde under sex veckor i Europa.

När folk från Minsk frågar oss vad vi gör måste vi kunna formulera ett svar. Våra ord är viktiga. Vår handling är betydelsefull.

Anf. 64 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Återigen kan jag konstatera att jag och Hans Wallmark har samma syn på läget i Belarus. Det råder ingen oenighet om att vi kräver att rättvisa val ska genomföras och fullt ut övervakas av OSSE:s valobservation och organisation för mänskliga rättigheter, Odihr. Den svenske tidigare parlamentarikern Kent Härstedt har också vid flera tillfällen varit ledande i just valobservatörsorganisationer i Belarus vid val.

När det gäller koordinationsrådet är Svetlana Tichanovskaja självklart, vilken dag i veckan som helst, välkommen hit. Jag har både träffat henne personligen och haft samtal med henne. Svenska diplomater hade också för bara några dagar sedan långa samtal med henne.

Kovalkova, som är så att säga lite mer av en riktig politiker, har också besökt Sverige. Hon var givetvis inbjuden till Utrikesdepartementet. Jag har också haft långa samtal med före detta kulturministern Latusjka som numera är medlem i koordinationsrådet.

Det är viktigt att de som är med i koordinationsrådet själva bestämmer vad som är mest effektivt, om de ska resa till ett specifikt land – alla vill att Svetlana Tichanovskaja ska komma till deras land – eller om de föredrar att man kommer till dem, vilket vi gjorde så sent som förra veckan. Det måste vara helt på deras villkor. Stöd får inte vara beroende av att de kommer hit för att vi vill träffa dem. Det som de vill ha ska vara avgörande.

Hans Wallmark vet att jag tycker att det är plågsamt att EU tog två månader på sig för att få sanktionerna på plats. Vi vet att det berodde på att det finns krav på enhällighet i alla dessa frågor. Därför tycker jag, vilket också statsministern har uttryckt, att man i vissa frågor bör se över om det inte är rimligt att ha kvalificerad majoritet. Det gäller till exempel mänskliga rättigheter och den här typen av sanktioner mot brott mot mänskliga rättigheter.

Frågan är då vad vi kan göra. Jag tror fortfarande att det är viktigt att vi stöder civilsamhället. Sverige ger nu ett av de största stöden till civilsamhället som något land ger, 120 miljoner per år. Det handlar om stöd för demokrati och mänskliga rättigheter men också för marknadsekonomisk utveckling och miljö och klimat.

Vi har, till följd av de allvarliga händelser som har omgärdat presidentvalet, beslutat att frysa i huvudsak de projekt där statliga aktörer har haft en aktiv roll. Det handlar om ett projekt med IMF och International Finance Corporation om ekonomisk utveckling och så vidare. Det är nu fryst.

I måndags hade utrikesministrarna i EU möte. Också EU har nu bestämt att på olika sätt öka stödet till civilsamhället och fria medier.

Däremot ska man veta att det inte är oproblematiskt. Regimens repression mot enskilda organisationer gör att det finns risker för dem som är samarbetspartner och utförare.

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 65 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag har två randanmärkningar. Till att börja med är de namn som utrikesministern nämner riktiga. Till den listan kan vi addera Margareta Cederfelt från Moderaterna. Hon är aktiv i OSSE-sammanhang och ägnar sig åt valövervakning.

Det andra är att det är utmärkt att regeringen nu har fryst ett antal projekt med biståndsmedel till statliga aktörer i Belarus. Det är också en signal till andra länder om hur man kan arbeta med biståndsmedel. Jag tycker att man kan ha det som ett demokratiskt verktyg. Det är då föremål för en annan debatt.

Precis som utrikesministern nämner befinner sig Pavel Latusjka i Polen. Olga Kovalkova var här i Sverige och besökte inte bara utrikesministern utan även riksdagen. Hon är i Litauen. Och Svetlana Tichanovskaja är i Litauen. De är inte i Polen och Litauen för att det är roligare att vara där än i Belarus. De är bortjagade från sitt hemland.

Jag tycker inte heller att vi ska bjuda in på våra villkor. Men de ska veta att till Sverige kan man komma om man vill, i Sverige kan man tala och från Sverige kan man argumentera mot det som sker i Belarus. Det heter: I nöden provas vännen. Vi är vännen, fru talman.

Inför den 25–26 oktober och den strejk som Svetlana Tichanovskaja tillsammans med de andra demokratiaktivisterna har kallat till har de bland annat sagt till folket på fabrikerna: Jag är tacksam för ert mod. Era chefer pressar er, eftersom de är rädda för regimen. Och ni är så viktiga. I många år har regimen gjort allt för att skydda sig själva, inte er. Jag vet att det inte är lätt för er. Den här kampen kräver mod. Men era handlingar för oss varje dag närmare segern. Alla belarusier förstår hur viktig er strejk är och är redo att stödja er. Hela landet och jag själv stöder er. Vi är stolta över er. Kom ihåg, när vi är tillsammans kan de inte stoppa oss!

Det är Svetlana Tichanovskajas egna ord. Jag upprepar dem här i riksdagens talarstol med påminnelsen: Kom ihåg, ni är inte ensamma! Vi i Sverige står bakom er i er kamp.

Anf. 66 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! De vet. Koordinationsrådet och oppositionen vet att de alltid kan komma till Sverige, att vi alltid kan stödja dem på alla sätt de önskar.

Som jag tidigare har nämnt har EU nu fått upp ångan. Man minskar det bilaterala samarbetet med de belarusiska myndigheterna. Man ökar stödet till det belarusiska folket och till civilsamhället. Man har ställt ytterligare ekonomiska resurser till förfogande för våldsoffer för brutaliteten mot fredliga demonstranter och till civilsamhällets organisationer och oberoende medier.

Vårt agerande får däremot inte leda till att befolkningen straffas hårdare. Ingen tjänar på total isolering. Vi ska fortsätta ha kontakter med civilsamhället och inte minst koordinationsrådet. Vi ska inte vända Belarus ryggen. Vi ska välkomna ett djupare samarbete med ett fritt och demokratiskt Belarus. Man måste också se vad som händer om Belarus blir demokratiskt. Då ska vi vara beredda att omedelbart gå in.

Den svenska regeringen står helhjärtat bakom det belarusiska folket. Vi stöder deras rätt till självbestämmande. Vi stöder deras rätt att fritt välja sina ledare.

Det här rör också vår egen säkerhet och stabilitet. Vi behöver en demokratisk utveckling i Belarus.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:37 om striderna i Nagorno-Karabach

Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Arin Karapet har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att uppnå vapenstillestånd och återuppta förhandlingar inom OSSE:s Minskgrupp. Han har frågat om jag avser att fördöma den turkiska inblandningen i konflikten och vilka konsekvenser jag anser att det bör få om uppgifterna angående inblandning av turkiska stridsflyg och islamistiska jihadister i konflikten stämmer.

Regeringen följer noggrant och med oro den allvarliga upptrappning i konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan som skett sedan sommaren och ytterligare intensifierats de senaste veckorna. Som Arin Karapet nämner är det svårt att med säkerhet fastställa vem som har eskalerat konflikten, och båda parterna lägger skulden på varandra.

Europeiska rådet uppmanade den 1 oktober till omedelbart eldupphör och underströk att det inte finns någon militär lösning på krisen. Europeiska rådet uttalade sig även tydligt mot extern inblandning i konflikten och har gett sitt fulla stöd till OSSE:s Minskgrupp. Sverige står till fullo bakom detta uttalande.

Den svenska ståndpunkten är tydlig: omedelbart eldupphör och en återgång till förhandlingar under OSSE:s Minskgrupp. Det finns inget alternativ till en fredlig förhandlingslösning på konflikten. Detta har jag framfört personligen till utrikesministrarna i Armenien och Azerbajdzjan. Jag har också haft ett videomöte med de tre samordförandena i Minskgruppen – de kommer från USA, Frankrike och Ryssland – och OSSE-ordförandens personlige representant. Jag har under mina samtal uttryckt mitt fulla stöd till ansträngningarna från Minskgruppens samordförande för att få slut på striderna och uppmanat till återupptagna samtal i detta format.

Armeniens och Azerbajdzjans utrikesministrar träffades i Moskva den 9 oktober på inbjudan av Ryssland och kom där överens om en humanitär vapenvila. Båda sidor måste nu visa att denna överenskommelse respekteras. Sverige uppmanar alla aktörer, däribland Turkiet, att agera konstruktivt för att få till stånd ett eldupphör och en återgång till förhandlingar under samordförandena för OSSE:s Minskgrupp.

Inblandning av regionala aktörer i konflikten kan tyvärr inte uteslutas. Detta skulle utgöra ett allvarligt hot mot stabiliteten i regionen.

Prot. 2020/21:23
16 oktober

Anf. 68 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Den 27 september gick en diktatur tillsammans med en större diktatur till attack mot en liten demokrati. När jag skrev denna interpellation var det väldigt oklart vem som inledde striderna. Det har snart gått tre veckor. Det hela är nu väldigt tydligt. Utrikesministerns företrädare Carl Bildt skrev på sin blogg att allting tyder på att det är Azerbajdzjan som har tagit initiativet om man ser till den breda koordinerade attacken längs hela kontaktlinjen. Det gäller inte bara mot Nagorno-Karabach utan även mot övriga distrikt som binder ihop området och utgör en säkerhetskorridor för Armenien för att Nagorno-Karabach inte ska bli omringat. Nu talar vi ren geopolitik. Men vad händer på fältet?

Man kan se på Turkiets uttalanden och dess militära leveranser under kvartal tre, som har tiodubblats till Azerbajdzjan. Man kan också se på de turkiska drönare som har skjutits ned. Det handlar om Bayraktar TB2. Vd:n för tillverkaren råkar vara president Erdoğans svärson. Det är detta vi ser.

Utrikesministerns franske kollega liksom president Macron har, fru talman, sagt att Turkiet har sänt över islamistiska terrorister från norra Syrien till Azerbajdzjan. Det finns videofilmer som visar detta. Det verifieras även av Reuters. Syrian Observatory for Human Rights rapporterade i veckan att stupade islamister har flugits tillbaka till Syrien.

Låt oss tala klarspråk! Turkiet har inte bara ställt till med problem i Kaukasus, utan de har också ställt till med problem i Libyen, i norra Syrien och i Greklands och Cyprens ekonomiska zon. De har gått till direkt attack mot vår EU-gemenskap. De respekterar inte mänskliga rättigheter över huvud taget.

Samtidigt har vi ett Ryssland som står med armarna i kors för att man vill utpressa Armenien. Det finns nämligen ingen annan stormakt som Armenien kan vända sig till. Vad man gör från Europa är att skicka några pappersprodukter. Så funkar det inte i krig.

Vad man gör är att som Lukasjenko gå ned på sina bara knän och säga: Var så goda och ta Belarus! Låt mig bara få sitta kvar vid makten. Exakt samma sak gör Alijev i Baku. Han har ärvt makten av sin far och suttit i 30 år. Han har till sitt folk sagt: Låt mig bara sitta kvar vid makten. Under tiden har han tömt landet på alla resurser. Allting är koncentrerat till hans familj. Han säger: Jag ska befria Karabach.

Men ett löfte kan man inte hålla hur länge som helst. Man försökte den 12 juli. Turkiet insåg då att Azerbajdzjans militär inte har någon förmåga. Då gick man in. Man har tagit över deras luftförsvar.

Amnesty rapporterar att israeliska klusterbomber har använts mot civilbefolkningen i Nagorno-Karabach – i Artsach – och huvudstaden Stepanakert.

Alla källor som jag refererar till är inte armeniska, utan det är internationella pålitliga och oberoende källor.

Utrikesministern talar om konstruktiva åtgärder. Vilka menar hon då?

Svar på
interpellationer

Anf. 69 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Det fasansfulla som nu sker i och omkring Armenien och Republiken Artsach har knappast kunnat undgå någon. Azerbajdzjans handlingar, uppbäckade av Turkiet, utgör allvarliga kränkningar av de grundläggande principerna i internationell rätt och går direkt emot tidigare uppmaningar om eldupphör från FN:s generalsekreterare. Azerbajdzjans återkommande våldshandlingar och militära eskalering är helt oacceptabla och måste fördömas av omvärlden.

Jag har tidigare ställt frågor till utrikesministern om vilka åtgärder hon vidtar gentemot Azerbajdzjan och Turkiet och om man avser att utarbeta en strategi för att förmå Azerbajdzjan att lägga ned vapnen. Det senare frågade jag särskilt med anledning av att Sverige övertar ordförandeklubban i OSSE vid årsskiftet.

Jag är väl medveten om att Sveriges regering inledningsvis har varit tvungen att spela en viss diplomatisk roll i konflikten för att inte störa kommande möjligheter att påverka som ordförandeland. Det är också något som utrikesministern pekar på i sitt svar på min fråga. Men det duger inte längre. Situationen är nu ytterst allvarlig.

Det lilla kristna landet med 3 miljoner invånare är omgivet av militärt mäktiga muslimska grannar med tillsammans över 90 miljoner invånare som nu försöker avsluta det de påbörjade för hundra år sedan genom folk-mordet 1915. Den azeriske diktatorn Alijev påhejas av Turkiets despot Erdoğan i detta försök. Turkiet har förutom att väsentligt ha ökat sin vapen-export till Azerbajdzjan och själv deltagit i anfall också forslat tusentals jihadister från Syrien till Azerbajdzjan för att de ska strida mot Armenien.

Sveriges regering kan inte längre inta en passiv roll och bara, som det heter, ”noggrant och med oro följa utvecklingen”. I utrikesministerns svar till interpellanten säger hon att ”båda sidor måste nu visa att denna överenskommelse respekteras” med hänvisning till den överenskommelse som slöts den 9 oktober i Moskva.

Sluta behandla parterna som likvärdiga! Det är de inte. De är inte likvärdiga. De har inte samma ansvar för den konflikt som nu äger rum. Vi har å ena sidan, fru talman, två diktaturer som med hjälp av islamistiska terrorister går till våldsamt angrepp mot både militära och civila mål där oskyldiga människor dödas. Å andra sidan har vi, fru talman, den lilla kristna demokratin som ligger mitt emellan och som försvarar sin nation mot till synes militärt övermäktiga fiender. De är inte likvärdiga och ska heller inte behandlas som det.

Azerbajdzjan slutade att följa överenskommelsen om humanitärt eldupphör för att ta hand om kroppar och utväxla fångar endast fem minuter efter att eldupphör skulle börja gälla. Det gjorde man genom att attackera mål i både Armenien och Artsach.

Jag menar att omvärlden, och därmed Sveriges regering, inte bara kan stå och titta på. Regeringen måste sätta ned foten och agera resolut i sitt fördömande av dessa diktaturers aggressioner. Alltför många gånger genom historien har omvärlden valt att stilla titta på när stater och nationer förintas. Låt oss inte upprepa detta! Azerbajdzjan och Turkiet måste tvingas upphöra med sina aggressioner, och Azerbajdzjan måste tvingas tillbaka till förhandlingsbordet inom ramen av OSSE:s Minskgrupp för att man ska försöka få till stånd en fredlig långsiktig lösning på konflikten.

Socialdemokraterna har tidigare och i andra sammanhang uttryckt att det gäller att stå på rätt sida av historien. Gör det nu, utrikesministern! Visa att ni också menar det! Annars är det bara tomma ord.

Prot. 2020/21:23
16 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 70 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Regeringen är djupt oroad över rapporterna om fortsatta stridigheter i Nagorno-Karabach-konflikten, trots överenskommelsen om humanitärt eldupphör som parterna kom överens om i Moskva den 10 oktober. Utvecklingen är djupt tragisk, i synnerhet med tanke på alla civila som har dödats eller drabbats på olika sätt liksom riskerna för en fortsatt eskalation.

Sverige stöder Minskgruppens samordförandeskap och OSSE-ordförandeskapets personliga representant i deras uppmaningar till omedelbar vapenvila och återupptagna förhandlingar. Som jag tidigare nämnt är den svenska ståndpunkten tydlig: omedelbart eldupphör och återupptagna förhandlingar under samordförandeskapet för Minskgruppen. Det finns inget alternativ till en fredlig lösning på konflikten.

Sveriges engagemang för OSSE och dess viktiga roll för att bidra till säkerhet och samarbete i Europa är väl känt. Alltsedan vi utsågs till ordförande för OSSE 2021 har vi varit tydliga med att våra prioriteringar handlar om att föra de utdragna konflikterna i regionen närmare lösningar inom ramen för den europeiska säkerhetsordningen.

När det gäller konflikten om Nagorno-Karabach står vi bakom Minskgruppens samordförande och OSSE-ordförandeskapets personliga representant. Alla initiativ som kan föra konflikten närmare en lösning har vårt fulla stöd. Jag välkomnar att Armeniens och Azerbajdzjans utrikesministrar accepterade Rysslands inbjudan att träffas i Moskva och kunde komma överens om ett humanitärt eldupphör. Men uppgifterna om överträdelser av vapenvilan är självklart mycket oroande. Det är nu upp till sidorna att visa en genuin respekt för överenskommelsen och för internationell humanitär rätt. Jag har uppmanat Armenien och Azerbajdzjan att använda detta eldupphör till att engagera sig i en konstruktiv dialog med sikte på en långsiktig och politiskt hållbar fredlig lösning på konflikten.

Europeiska rådet och EU:s höga representant Borrell har uttalat sig mot extern inblandning i konflikten. Sverige står bakom detta uttalande till fullo. Externa aktörer, inklusive Turkiet, måste bidra till nedtrappning av konflikten och till att överenskommelsen om eldupphör respekteras och att parterna återgår till förhandlingsbordet. Jag framförde också detta direkt till min turkiska utrikesministerkollega när jag tidigare i veckan besökte Ankara.

Om uppgifterna om klusterbomber riktade mot civila är korrekta är det oacceptabelt och i strid med den internationella humanitära rätten. Regeringen har en tydlig syn på användningen av klusterammunition och arbetar för att fler länder ska ansluta sig till konventionen om sådan ammunition. Vi vill också att de största tillverkarna och användarna av klusterammunition ansluter sig till konventionen, så att ett förbud mot användning blir effektivt.

Anf. 71 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Jag förstår att man har en diplomatisk begränsning om man ska in i ett ordförandeskap. Men nu är det fråga om en stormakt som ställer till det inte bara för ett litet land utan för hela sin region.

Man rekryterar islamistiska terrorister som har begått de värsta övergreppen mot civilbefolkningen i norra Syrien – förslavat yazidiska kvinnor, mördat och våldtagit. Allt det värsta människan kan åstadkomma har de gjort. Man rekryterar dem och sänder över dem till Azerbajdzjan. Vi kan ta ett annat exempel: Turkiet har stängt sitt luftrum för humanitärt bistånd till Armenien. Är detta att vara konstruktiv? Är det att vara konstruktiv att sälja drönare? Vi vet mycket väl vad Turkiet vill. De vill bli ett av medordförandeländerna. Just nu är det Ryssland, USA och Frankrike.

Jag förstår inte varför regeringens ståndpunkt är lindad i ord. Om Frankrike, som är ett av de tre medordförandeländerna och hör till våra allierade inom Europeiska unionen, vågar gå framåt, varför kan då inte lilla Sverige göra det? Är det så att vi i Sverige är väldigt duktiga på att använda fina ord men att de inte betyder någonting när det väl kommer till handling?

Ja, uppmana till eldupphör! Man har en av Natos största arméer och en befolkning på 82 miljoner människor. Azerbajdzjan har en befolkning på 10 miljoner människor. Armenien har redan sagt att de vill ha vapenvila. Armenien har ingen ekonomi. De är på defensiven. De har inte lika mycket mankraft.

I Baku har vi en diktator som sedan han ärvde makten av sin pappa Gejdar Alijev har lovat att han ska befria Nagorno-Karabach. Retoriken är denna: Den 27 september säger Azerbajdzjan att de blev attackerade. Samma dag säger de att de ska befria hela Nagorno-Karabach. Den retoriken går inte ihop.

Amnesty, som jag högaktar, en oberoende part och en NGO, säger att de har dokumenterat att klusterbomber har använts. De har till och med angivit namnet på vem som har tillverkat dem och vilken typ av klusterbomber det är fråga om.

Jag förstår att utrikesministern har ett svar som handlar om hur det var för två veckor sedan, för det var då interpellationen skrevs. Konflikten har förändrats. Retoriken från Turkiet är annorlunda. Det är bara för utrikesministern att själv läsa – eller be någon i sin stab göra det – Facebookinlägg från sin motsvarighet Çavuşoğlu: Fight against terrorism! Samtidigt har de sänt över al-Hamza-brigaden. Nu finns det uppgifter om att de kanske har gått in i Ryssland eller Iran.

Fru talman! Det som Ryssland vill är att Armenien ska gå på knäna, precis som Lukasjenko har gjort. Armenien genomgick en sammetsrevolution. Utrikesministern vet det. Talmanspresidiet vet det. Sedan Armenien blev en demokrati 2018 har Sveriges bilaterala relationer med Armenien fördjupats.

Varför kan inte utrikesministern bara fördöma Turkiets agerande?

Anf. 72 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Utrikesministern sa i sitt förra inlägg att det inte finns några alternativ till fredliga förhandlingslösningar på konflikten och att hon framfört detta personligen till utrikesministrarna i Armenien och Azerbajdzjan. Jag håller med om att konflikten måste lösas vid förhand-

lingsbordet, inte genom vapen. Man ska dock i sammanhanget komma ihåg att det för den armeniska sidan inte har funnits några skäl till någonting annat. De som har allt att vinna på att starta ett krig nu är Azerbajdzjan och dess diktator. Diktaturer brukar nämligen historiskt få stort stöd internt när de går till militär aggression mot en extern fiende. Detta är vad som nu sker i Azerbajdzjan.

Det är viktigt att Sveriges regering, förutom att kraftfullt fördöma Azerbajdzjan och Turkiet, också vidtar en rad andra åtgärder. För det första bör man internationellt verka för att en utredning tillsätts för att ställa de ansvariga bakom attackerna till svars för brotten mot internationell rätt. De ska inte få komma undan. Det finns nu dessutom åtskilliga uppgifter om rena krigsbrott som måste utredas. För det andra bör Sverige inom EU verka för att alla medlemsförhandlingar med Turkiet omgående avslutas – inte bara ”stand still”, som det är nu, utan helt avslutas. Despoten Erdoğan har ju dessutom själv sagt att Turkiet inte behöver EU. För det tredje bör Sverige inom ramen för EU verka för att införa kraftiga sanktioner mot både Azerbajdzjan och Turkiet, både personsanktioner och handelssanktioner.

Det är dags att regeringen agerar kraftfullt, oavsett det kommande ordförandeskapet. Det har gått så långt nu att vi inte längre kan sitta stilla och titta på. Deras agerande måste kraftfullt fördömas, och det hoppas jag att utrikesministern kan ta till sig.

Anf. 73 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vägledande för mitt agerande som Sveriges utrikesminister är främjande av dialog och samarbete för att vi ska kunna få en långsiktig och politiskt hållbar lösning på konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan. Vår ståndpunkt är väldigt tydlig. Det måste vara ett omedelbart eldupphör. Det måste ske en återgång till förhandlingarna under OSSE:s Minskgrupp. Det finns inget alternativ till en fredlig förhandlingslösning på konflikten. Vi uppmanar alla aktörer med koppling till konflikten att agera konstruktivt för att få till stånd ett eldupphör och en återgång till förhandlingar under OSSE:s Minskgrupp. Detta gäller inte minst Turkiet.

Europeiska rådet uppmanade den 1 oktober till omedelbart eldupphör och underströk att det inte finns någon militär lösning på krisen. Europeiska rådet uttalade sig också mot extern inblandning i konflikten. Man har även gett sitt fulla stöd till OSSE:s Minskgrupp. Vi står till fullo bakom detta uttalande.

Anf. 74 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, även om jag inte är nöjd med svaret!

Jag vill bara meddela utrikesministern att på Mynttorget står nu ungefär 500 svenska armenier. Var och en av dem är barnbarn eller barnbarnsbarn till människor som utsattes för det armeniska folkmordet. Erdoğan sa själv i somras: Vi ska slutföra det våra förfäder inte slutförde.

Var och en av dem som står där ute har någon släkting just nu nere i Armenien. Armenien är ett litet land. Det är 3 miljoner människor. Jag tänker inte ta upp frågan nu varför regeringen inte har erkänt det armeniska folkmordet 1915, utan jag vill upplysa om någonting annat.

Regeringen är väldigt stolt över att den för en feministisk utrikespolitik. Det finns en bild av en svensk hjältinna i de goda gärningarnas rum. Hon hette Alma Johansson. Hon vigde hela sitt liv till att ta hand om föräldralösa barn under och efter armeniska folkmordet. Hon var 1900-talets hjältinna.

Någon gång ska vi också nämnas i historieböckerna. Utrikesministern har två val. Det första valet är att hon blir 2000-talets Alma Johansson, en svensk hjältinna som såg till att förhindra ett nytt folkmord på armenier. Det andra valet är att man som många andra gånger stod där med armarna i kors och inte gjorde allt som stod i ens makt. Valet är helt och hållet i utrikesministerns händer.

Anf. 75 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vid mitt besök i Ankara tidigare i veckan tog jag självfallet upp stridigheterna i Nagorno-Karabach med min turkiske motpart. Jag framförde min oro för att stridigheterna fortsatte trots att vapenvilan kommit till stånd dagarna före och att vi var emot en extern inblandning.

Som inkommande ordförande i OSSE framförde jag också mitt stöd till samordförandena i Minskgruppen och deras ansträngningar för att få slut på konflikten. I mitt samtal med den turkiske utrikesministern underströk jag också det synnerligen allvarliga i att civila offer för konflikten fortsätter att skördas.

Alla aktörer med koppling till konflikten måste agera konstruktivt för att få till stånd ett eldupphör och för att återgå till förhandlingarna. EU har också tydligt uttalat sig mot extern inblandning i konflikten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Framställning

2020/21:RS2 Upphävande av bestämmelse i lagen (1982:1255) om författningssamlingar för riksdagsförvaltningen, Riksbanken och Riksrevisionen

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 oktober

2020/21:59 EU:s handlingsplan mot rasism

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:60 Åtgärder för att bekämpa romansbedrägerier

av *Alexander Christiansson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:61 Diskriminering på grund av politisk åskådning vid offentlig tillsättning

av *Mikael Strandman* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:62 Säkerhetsrisker med införandet 5G-nätet

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2020/21:23
16 oktober

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 oktober

2020/21:211 Gripandet av Sherwan Sherwani och hans journalistkollegor i irakiska Kurdistan

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:212 Bistånd till Belarus

av *Fredrik Malm* (L)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:213 Svedavias rapport om en förtida nedläggning av Bromma flygplats

av *Åsa Coenraads* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:214 Övergödningsutredningens konsekvenser för Häst-sverige

av *Cecilia Widegren* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:215 Gränsdragning för att söka pengar ur Industriklivet

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:216 Litiumjonbatterier vid bilolyckor

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:217 En tryggare skola

av *Alexander Christiansson* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:218 Drift och underhåll av järnvägar

av *Åsa Coenraads* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:219 Återuppbyggnad av kraftsystemet efter ett nätsammanbrott

av *Arman Teimouri* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:220 Trakasserier, förföljelser och hot mot bönder

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:221 Styrningen av Skatteverket
av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:222 Information om Swedavias konsekvensanalys avseende Bromma flygplats
av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:223 Omsättningsstöd till enskilda firmor
av *John Weinerhall* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:224 Översyn av reglerna för biotopskyddet
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:225 Tillsättning av utredning om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker
av *Sten Bergheden* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:226 Reformering av strandskyddet
av *Sten Bergheden* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:227 Livsmedelsverket kontrollavgifter
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:228 Ökat skydd mot kriminella och bostadsinbrott
av *Sten Bergheden* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:229 Missförhållandena på LSS-boenden
av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:230 Utdrag ur belastningsregistret vid nyanställning på LSS-boenden
av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:231 Rivningar och konfiskeringar av EU-finansierat bistånd på Västbanken
av *Yasmine Posio* (V)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:232 Sveriges bistånd till Tanzania
av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:233 Beslut om slutförvar av kärnavfall
av *Alexandra Anstrell* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:234 Sveriges förbindelser med Schweiz
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 11 anf. 55 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt om en ny bankläcka, skatteflykt och penningtvätt	1
Anf. 1 TONY HADDOU (V).....	1
Anf. 2 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	1
Anf. 3 BJÖRN WIECHEL (S)	2
Anf. 4 NIKLAS WYKMAN (M).....	3
Anf. 5 DAVID LÅNG (SD).....	4
Anf. 6 HELENA VILHELMSSON (C)	5
Anf. 7 TONY HADDOU (V).....	5
Anf. 8 HAMPUS HAGMAN (KD).....	6
Anf. 9 JOAR FORSSELL (L)	7
Anf. 10 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	8
Anf. 11 TONY HADDOU (V) replik	9
Anf. 12 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	9
Anf. 13 TONY HADDOU (V) replik	9
Anf. 14 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	9
Anf. 15 HAMPUS HAGMAN (KD) replik	10
Anf. 16 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	10
Anf. 17 HAMPUS HAGMAN (KD) replik	10
Anf. 18 Statsrådet PER BOLUND (MP) replik	11
Anf. 19 BJÖRN WIECHEL (S)	11
Anf. 20 TONY HADDOU (V) replik	12
Anf. 21 BJÖRN WIECHEL (S) replik	12
Anf. 22 TONY HADDOU (V) replik	12
Anf. 23 BJÖRN WIECHEL (S) replik	12
Anf. 24 NIKLAS WYKMAN (M)	13
Anf. 25 DAVID LÅNG (SD).....	13
Anf. 26 HELENA VILHELMSSON (C)	14
Anf. 27 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	14
Anf. 28 HELENA VILHELMSSON (C) replik	15
Anf. 29 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	15
Anf. 30 HELENA VILHELMSSON (C) replik	15
Anf. 31 TONY HADDOU (V).....	15
Anf. 32 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	16
Anf. 33 TONY HADDOU (V) replik	16
Anf. 34 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	16
Anf. 35 TONY HADDOU (V) replik	16
Anf. 36 HAMPUS HAGMAN (KD).....	17
Anf. 37 JOAR FORSSELL (L)	17
Anf. 38 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	18
§ 2 Justering av protokoll	18
§ 3 Avsägelse	18
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	18
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	19
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	19
§ 7 Anmälan om avskrivning av proposition	19
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	19

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:23 om försörjningssäkerhet vid höjd beredskap	19	Prot. 2020/21:23
Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	19	16 oktober
Anf. 40 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	21	
Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	22	
Anf. 42 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	23	
Anf. 43 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	23	
Anf. 44 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	25	
Anf. 45 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	25	
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:21 om Tullverkets befogenheter	26	
Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	26	
Anf. 47 BORIANA ÅBERG (M).....	27	
Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	28	
Anf. 49 BORIANA ÅBERG (M).....	28	
Anf. 50 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29	
Anf. 51 BORIANA ÅBERG (M).....	29	
Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30	
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:33 om åtgärder mot fusk och bidragsbrott.....	30	
Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30	
Anf. 54 NIKLAS WYKMAN (M)	31	
Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	32	
Anf. 56 NIKLAS WYKMAN (M)	33	
Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34	
Anf. 58 NIKLAS WYKMAN (M)	34	
Anf. 59 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35	
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:25 om utvecklingen i Belarus	36	
Anf. 60 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	36	
Anf. 61 HANS WALLMARK (M)	37	
Anf. 62 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	38	
Anf. 63 HANS WALLMARK (M)	39	
Anf. 64 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	40	
Anf. 65 HANS WALLMARK (M)	41	
Anf. 66 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	41	
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:37 om striderna i Nagorno-Karabach	42	
Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	42	
Anf. 68 ARIN KARAPET (M).....	43	
Anf. 69 BJÖRN SÖDER (SD)	44	
Anf. 70 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	45	

Anf. 71 ARIN KARAPET (M)	46
Anf. 72 BJÖRN SÖDER (SD)	46
Anf. 73 Utrikesminister ANN LINDE (S)	47
Anf. 74 ARIN KARAPET (M)	47
Anf. 75 Utrikesminister ANN LINDE (S)	48
§ 14 Bordläggning.....	48
§ 15 Anmälan om interpellationer	48
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	49
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 12.03.	51